

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας
ΑΞΟΝΑΣ
ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΓΕΝΟΥΣ ΤΟΜΕΑ
ΔΡΑΣΗ
«ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ ΕΠΙΧΕΙΡΩ»

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΒΟΛΗ
ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΔΡΑΣΗΣ
«ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ ΕΠΙΧΕΙΡΩ»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1.1	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ	13
1.2	ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ	14
1.3	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ – ΟΡΟΙ & ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ	16
1.4	ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	21
1.5	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ – ΕΝΤΑΣΕΙΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ	28
1.5.1	Προϋπολογισμός Επενδυτικών Σχεδίων Ενεργειακής Αναβάθμισης	28
1.5.2	Εντάσεις Ενίσχυσης	29
1.6	ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ – ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	31
1.6.1	Ενεργειακός Στόχος	31
1.6.2	Αποτίμηση Ενεργειακού Στόχου	32
1.7	ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ	33
1.8	ΥΠΟΒΟΛΗ, ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΕΓΚΡΙΣΗ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ	33
1.9	ΕΛΕΓΧΟΙ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΙΣ	36
1.9.1	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΙΣ	36
1.10	ΚΑΤΑΒΟΛΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ	36
1.11	ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΩΝ	38
1.12	ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΠΡΑΞΕΩΝ	39
1.13	ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ (Α)	41
1.14	ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ (Β)	42
1.15	ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΗΡΗΣΗΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ	44
1.16	ΕΠΙΒΟΛΗ ΚΥΡΩΣΕΩΝ	44
1.17	ΑΝΑΚΛΗΣΗ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ	45
1.18	ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΔΡΑΣΕΩΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ Ή ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑΣ	46
1.19	ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ	47
2	ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΩΝ	48
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 - ΠΛΗΡΟΦΟΡΪΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΒΟΛΉ, ΈΓΚΡΙΣΗ, ΥΛΟΠΌΤΗΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΒΟΛΉ ΤΗΣ ΑΪΤΗΣΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΉΣ ΣΤΟ ΠΡΌΓΡΑΜΜΑ ΜΉΣΩ ΤΗΣ ΨΗΦΙΑΚΉΣ ΠΛΑΤΫΡΜΑΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΆΜΜΑΤΟΣ	1
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 - ΛΕΙΤΟΥΡΓΪΑ ΚΑΤΑΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟΫ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΫ (ESCROW ACCOUNT)	3
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3 - ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΜΜΕ	5
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4 - ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΉΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	24
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5 - ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΠΙΛΕΞΙΜΩΝ ΚΑΔ	25
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6 - ΑΠΑΙΤΌΥΜΕΝΑ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΆ ΠΛΗΡΌΤΗΤΑΣ	214
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 7 - ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΦΥΣΙΚΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΛΕΞΙΜΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ	217
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 8 - ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΆ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗΣ	225
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 9 - ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΕΝΤΥΠΟΥ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΑΙΤΗΣΗΣ	226
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 10 - ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ	230
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 11 – ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΥΡΩΣΕΩΝ	232
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 12 – ΕΞΟΦΛΗΣΗ ΔΑΠΑΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ	234
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 13 – ΓΑΚ 651/2014	238
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 14 - ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΥΠΕΥΘΥΝΗΣ ΔΗΛΩΣΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΟΡΩΝ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΕ) 651/2014	256

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 15 - ΠΊΝΑΚΑΣ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ.....	258
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 16 - ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΥΔ ΑΝΑΔΟΧΩΝ ΓΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ.....	259
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 17 - ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΥΔ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥ	261
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 18 - ΣΩΡΕΥΣΗ ΤΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΗΣΣΟΝΟΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ (DE MINIMIS) ..	263

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΠΕΞΗΓΗΣΗΣ ΟΡΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΜΗΣΕΩΝ

Για της σκοπούς της παρούσας πρόσκλησης, οι χρησιμοποιούμενοι όροι και συντμήσεις έχουν την έννοια που της αποδίδεται κατωτέρω:

ΟΡΟΣ	ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΟΡΟΥ
Αίτημα Επαλήθευσης – Πιστοποίησης Δαπανών	Αίτημα του δικαιούχου που αποστέλλεται στον Ενδιάμεσο Φορέα (ΕΦ) για την επαλήθευση και πιστοποίηση του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου του έργου του.
Ανάκτηση	Η επιστροφή των αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων ποσών από τον λαβόντα.
ΑμΕΑ	Άτομα με αναπηρία. Ο όρος αναφέρεται σε άτομα με κινητική ή/και αισθητηριακή αναπηρία (προβλήματα όρασης και ακοής) ή/και ψυχική/νοητική/ γνωστική κ.λπ. αναπηρίες.
Αριθμός εργαζομένων	Ο αριθμός των εργαζομένων αντιστοιχεί στον αριθμό Ετήσιων Μονάδων Εργασίας (ΕΜΕ), δηλαδή στον αριθμό εργαζομένων μόνιμης και πλήρους απασχόλησης, με σχέση εξαρτημένης εργασίας κατά ένα ημερολογιακό έτος. Τα άτομα που δεν εργάστηκαν ολόκληρο το έτος, οι εργαζόμενοι μερικής απασχόλησης, ανεξάρτητα από τη διάρκεια, και οι εργαζόμενοι σε εποχική βάση αντιστοιχούν σε κλάσματα των ΕΜΕ.
Αχρεωστήτως Καταβληθέν Ποσό	Κάθε δαπάνη η οποία δεν αντιστοιχεί σε ίσης αξίας παραδοθέν προϊόν, έργο ή υπηρεσία, σύμφωνα με τους όρους της σχετικής απόφασης χρηματοδότησης-ένταξης με την οποία αναλήφθηκε η υποχρέωση της δαπάνης.
Δημόσια Δαπάνη/Ενίσχυση	Κάθε δημόσια συνεισφορά στη χρηματοδότηση πράξεων από τον κρατικό προϋπολογισμό, τον προϋπολογισμό περιφερειακών ή τοπικών αρχών ή τον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πλαίσιο των διαρθρωτικών ταμείων και του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, καθώς και κάθε παρόμοια δαπάνη.
Δημοσιονομική Διόρθωση	Η ακύρωση του συνόλου ή μέρους της Ενωσιακής και Εθνικής συμμετοχής σε ένα έργο ή πράξη, η οποία είναι ανάλογη της παράβασης που διαπιστώνεται.

Δικαιούχος	Δημόσιος ή ιδιωτικός φορέας αρμόδιος για την έναρξη ή την έναρξη και υλοποίηση πράξεων.
Δράση	Το σύνολο των στοιχείων που ορίζονται μέσω της Αναλυτικής πρόσκλησης και των συνοδευτικών εντύπων αυτής βάσει των οποίων εντάσσονται και υλοποιούνται οι πράξεις.
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΜΕ	Ετήσια Μονάδα Εργασίας. Η μία (1) ετήσια μονάδα εργασίας αντιστοιχεί σε ένα άτομο που εργάστηκε στην επιχείρηση ή για λογαριασμό της επιχείρησης, με καθεστώς πλήρους απασχόλησης κατά τη διάρκεια ολόκληρου του εξεταζόμενου έτους. Η εργασία των προσώπων που δεν έχουν εργαστεί καθ' όλη τη διάρκεια του έτους ή που εργάστηκαν με καθεστώς μερικής απασχόλησης ή εποχιακά, υπολογίζεται ως κλάσματα ΕΜΕ.
ΜΜΕ	Μικρομεσαία επιχείρηση, σύμφωνα με τον ορισμό του Παραρτήματος Ι του Κανονισμού 651/2014 της Επιτροπής της 17ης Ιουνίου 2014 για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων ως συμβατών με την εσωτερική αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης
Επενδυτικό Σχέδιο (Ε/Σ)	Το σύνολο των στοιχείων που συμπεριλαμβάνονται στην αίτηση υποβολής του δικαιούχου στο πλαίσιο της πρόσκλησης της Δράσης.
Ενσώματα Στοιχεία Ενεργητικού	Τα στοιχεία ενεργητικού που συνίστανται σε γήπεδα, κτίρια και μονάδα παραγωγής, μηχανήματα και εξοπλισμό.
Ενισχύσεις Ήσσονος Σημασίας	Το συνολικό ποσό των ενισχύσεων ήσσονος σημασίας που χορηγούνται ανά κράτος μέλος σε μία ενιαία επιχείρηση και δεν υπερβαίνει το ποσό των 300.000 ευρώ μεταξύ της ακριβούς ημερομηνίας χορήγησης της ενίσχυσης και τα τρία προηγούμενα έτη, έως δηλαδή την ίδια ημερομηνία του τρίτου έτους που προηγείται της χορήγησης της.

ΤΕΕ	Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας
ΦΥ	Φορέας Υλοποίησης
ΕΥΣΤΑ	Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού Ταμείου Ανάκαμψης
Επιχορηγούμενος προϋπολογισμός	Δημόσια δαπάνη και ιδιωτική συμμετοχή, άνευ ΦΠΑ.
ΕΦ	Ενδιάμεσος Φορέας: Κάθε δημόσιος ή ιδιωτικός φορέας, που ενεργεί υπό την ευθύνη μιας διαχειριστικής αρχής ή αρχής πιστοποίησης ή εκτελεί καθήκοντα εξ ονόματος μίας τέτοιας αρχής σε σχέση με δικαιούχους που υλοποιούν πράξεις.
Ιδιωτική συμμετοχή	Κάθε συμμετοχή από ιδιωτικά κεφάλαια για την υλοποίηση έργου. Οριοθέτηση ίδιας συμμετοχής του δικαιούχου προκύπτει ως διαφορά μεταξύ του επιλέξιμου προϋπολογισμού και της δημόσιας ενίσχυσης
Κρατική ενίσχυση	Ενίσχυση που πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 107 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).
Μεγάλες επιχειρήσεις	Οι επιχειρήσεις που δεν πληρούν τα κριτήρια που ορίζονται στο Παράρτημα Ι του Καν. 651/2014
Παρατυπία	Κάθε παράβαση διάταξης του κοινοτικού δικαίου η οποία προκύπτει από πράξη ή παράλειψη οικονομικού φορέα και η οποία ζημιώνει ή ενδέχεται να ζημιώσει το γενικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με τον καταλογισμό στον κοινοτικό προϋπολογισμό αδικαιολόγητης δαπάνης.
ΠΔΕ	Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων
Πράξη/Έργο	Έργο που υλοποιείται από έναν ή περισσότερους δικαιούχους, προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι του άξονα προτεραιότητας με τον οποίο σχετίζεται.
Τήρηση ίσων αποστάσεων	Συναλλαγή υπό συνθήκες στις οποίες οι όροι της συναλλαγής μεταξύ των συμβαλλομένων μερών δεν διαφέρουν από εκείνους που θα είχαν οριστεί μεταξύ ανεξάρτητων επιχειρήσεων και δεν περιέχουν κανένα στοιχείο αθέμιτης σύμπραξης. Κάθε συναλλαγή που προκύπτει από ανοιχτή, διαφανή και χωρίς διακρίσεις διαδικασία θεωρείται ότι πληροί την αρχή της τήρησης ίσων αποστάσεων.
Ένταση ενίσχυσης	Το ακαθάριστο ποσό της ενίσχυσης εκφραζόμενο ως ποσοστό των επιλέξιμων δαπανών, πριν από την αφαίρεση φόρων ή άλλων επιβαρύνσεων.
ΠΣΥΠΕΝ	Πληροφοριακό Σύστημα Υπουργείου Ενέργειας για την παρούσα δράση (exοικονομοεπιχειρο.gov.gr)

Έναρξη εργασιών	Το πρώτο χρονικά μεταξύ είτε της έναρξης των κατασκευαστικών εργασιών που αφορούν την επένδυση είτε της πρώτης νομικά δεσμευτικής ανάληψης υποχρέωσης για την παραγγελία εξοπλισμού είτε άλλης ανάληψης υποχρέωσης που καθιστά μη αναστρέψιμη την επένδυση. Η αγορά γης και οι προπαρασκευαστικές εργασίες, όπως η λήψη αδειών και η εκπόνηση μελετών σκοπιμότητας, δεν θεωρούνται έναρξη των εργασιών.
ΠΕΑ	Πιστοποιητικό Ενεργειακής Απόδοσης
ΗΤΚ	Ηλεκτρονική Ταυτότητα Κτιρίου
ΕΝΣ	Ενεργειακός Στόχος 1. μείωση εκπεμπόμενων ρύπων (CO ₂) τουλάχιστον κατά 35% 2. εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας τουλάχιστον κατά 40% 3. για το/α κτίριο/α που περιλαμβάνονται στο επενδυτικό σχέδιο ενεργειακής αναβάθμισης, θα πρέπει να επιτυγχάνεται από την υλοποίηση του σχεδίου, αναβάθμιση της ενεργειακής του/ς κατηγορίας, βάσει ΠΕΑ, τουλάχιστον κατά δύο (2) ενεργειακές τάξεις σε σχέση με την υπάρχουσα κατάσταση (ή υποχρεωτικά Β+ κλάση όταν πρόκειται για ριζική ανακαίνιση), εφόσον πρόκειται για αναβάθμιση κτιριακών υποδομών που εμπίπτουν στις διατάξεις του Ν.4122/2013.
Συνολικός Προϋπολογισμός	Επιχορηγούμενος και μη επιχορηγούμενος προϋπολογισμός
Φορέας Υλοποίησης και Διαχείρισης (ΦΥΔ)	Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος (ΤΕΕ)
Υπουργείο Ευθύνης	Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας

ΑΡΘΡΟ 1

ΣΚΟΠΟΣ- ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

Η δράση «Εξοικονομώ Επιχειρώ» χρηματοδοτείται από το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, και ειδικότερα στο πλαίσιο:

- του Πυλώνα Ανάκαμψης 1 : «Πράσινη Μετάβαση»
- του Άξονα 1.2 : Ενεργειακή Αναβάθμιση του κτιριακού αποθέματος της χώρας και χωροταξική μεταρρύθμιση
- της Δράσης 16874: Εξοικονομώ Επιχειρώντας

Η δράση αποτελεί μέρος των πολιτικών και μέτρων του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ), το οποίο καθορίζει με λεπτομέρεια το σχέδιο δράσης για την επίτευξη συγκεκριμένων ενεργειακών και κλιματικών στόχων έως το 2030. Βασικά στοιχεία για το ΕΣΕΚ είναι η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης εφαρμόζοντας τη στρατηγική για την ανακαίνιση του κτιρίου στον οικιακό και τον τριτογενή τομέα και τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και της ανταγωνιστικότητας του βιομηχανικού τομέα.

Το δυναμικό ενεργειακής απόδοσης του τριτογενούς τομέα είναι αρκετά υψηλό, καθώς συνδέεται στενά με την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων, ιδίως σε υποτομείς όπως ιδιωτικά γραφεία, εμπορικά κτίρια και ξενοδοχεία. Περίπου το 65% αυτού του κτιριακού αποθέματος έχει κατασκευαστεί πριν από το 1980 και σε μικρό βαθμό έχει ανακαινιστεί.

Το προτεινόμενο πρόγραμμα αποτελεί μέρος προσπάθειας για την εφαρμογή της πράσινης μετάβασης και σχετίζεται με τους ακόλουθους στόχους για το κλίμα και το περιβάλλον που ορίζονται στον κανονισμό ΕΕ 2020/852:

- περιορισμός της κλιματικής αλλαγής
- προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή
- μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία

Επιπλέον, ευθυγραμμίζεται με μια σειρά πρόσφατων οδηγιών και κανονισμών της ΕΕ που έχουν εναρμονιστεί στο ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο όπως την Οδηγία για την ενεργειακή απόδοση (2012/27/ΕΕ), την Οδηγία για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων (2018/844), Την Οδηγία για την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (2018/2001), τον Κανονισμό για τη Διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης και της Δράσης για το Κλίμα (2018/1999) κ.α.

1.1 ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

1. Ανατίθενται στο Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου με την επωνυμία «Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας» (ΤΕΕ), βάσει της ΥΠΕΝ/ΕΣΠΑΕΝ/26691/426/13.3.2023 απόφασης των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών (Β' 1640), όπως ισχύει, καθήκοντα φορέα υλοποίησης και διαχείρισης των δράσεων εξοικονόμησης ενέργειας στις επιχειρήσεις του τριτογενή τομέα (εμπορίου – υπηρεσιών) και του τομέα του τουρισμού) που χρηματοδοτούνται από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για το έργο της δράσης με κωδικό 16874 του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0», που έχει ως αντικείμενο την αναβάθμιση της ενεργειακής απόδοσης των υποδομών των επιχειρήσεων του τριτογενούς τομέα. Οι δράσεις αφορούν στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης στις επιχειρήσεις των ανωτέρω τομέων, με αποτέλεσμα τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας και των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και την επίτευξη καθαρότερου περιβάλλοντος.

2. Οι αρμοδιότητες που ανατίθενται στον φορέα υλοποίησης και διαχείρισης αφορούν:

- i. την υποδοχή, τον έλεγχο πληρότητας και αρτιότητας των αιτήσεων χρηματοδότησης,
- ii. τον έλεγχο των δικαιολογητικών και την αξιολόγηση των αιτήσεων χρηματοδότησης,
- iii. την κατάρτιση προσωρινών και οριστικών αποτελεσμάτων αξιολόγησης των αιτήσεων χρηματοδότησης και την εισήγηση για έγκριση ή απόρριψη αυτών, προς τη Διεύθυνση Ενεργειακών Πολιτικών και Ενεργειακής Αποδοτικότητας του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, εφεξής «ΔΕΠΕΑ» για την έκδοση των σχετικών αποφάσεων,
- iv. την εισήγηση προς τη ΔΕΠΕΑ, για την έκδοση αποφάσεων απένταξης,
- v. τη διαχείριση και εξέταση των ενστάσεων καθ' όλη την διάρκεια των δράσεων, όπου προβλέπεται σύμφωνα με το σχετικό οδηγό και την εισήγηση για έγκριση ή απόρριψη τους,
- vi. τον έλεγχο των δικαιολογητικών και την αξιολόγηση των αιτημάτων ολοκλήρωσης των έργων,
- vii. την εκταμίευση της επιχορήγησης των δράσεων προς τους δικαιούχους,
- viii. την υποβολή προς τη ΔΕΠΕΑ σχεδίου με συχνές ερωτήσεις-απαντήσεις για τη διασαφήνιση των όρων και προϋποθέσεων της σχετικής προκήρυξης προς τις επιχειρήσεις, καθώς και όλων των σχετικών θεμάτων που ανακύπτουν κατά την υλοποίηση των δράσεων,
- ix. την οργάνωση και λειτουργία υπηρεσίας για την παροχή ενημέρωσης προς τους δυνητικούς δικαιούχους για θέματα των δράσεων του προγράμματος και την υποβολή προς τη ΔΕΠΕΑ των σχετικών αναφορών για την πορεία της υπηρεσίας ενημέρωσης και πληροφόρησης,
- x. την εισήγηση προς τη ΔΕΠΕΑ ή και τη συνεργασία με αρμόδιους φορείς και υπηρεσίες, για την επίλυση τυχόν προβλημάτων που ανακύπτουν κατά τη διαδικασία υλοποίησης των δράσεων, την διασταύρωση στοιχείων και την εν γένει βελτίωσή τους,
- xi. την οργάνωση και διενέργεια δειγματοληπτικών επιτόπιων ελέγχων σε έργα με ολοκληρωμένο φυσικό και οικονομικό αντικείμενο, κατόπιν μεθοδολογίας η οποία θα αναπτυχθεί με τη συνεργασία και με την σύμφωνη γνώμη των αρμόδιων φορέων και υπηρεσιών,

3. Ο φορέας υλοποίησης και διαχείρισης, για τις ανάγκες υλοποίησης και διαχείρισης των δράσεων, αναλαμβάνει και καθήκοντα Αναθέτουσας Αρχής και συγκεκριμένα δύναται να συνάπτει συμβάσεις με εξωτερικούς αναδόχους-συμβούλους για την υποστήριξη του έργου του και του έργου της ΔΕΠΕΑ. Στο πλαίσιο αυτό διενεργεί τις διαδικασίες προκήρυξης και ανάθεσης συμβάσεων, σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο, και προβαίνει σε κάθε απαιτούμενη ενέργεια για την αποτελεσματική διοίκηση και υλοποίηση των συμβάσεων που συνάπτονται.

4. Τα τελικά παραδοτέα διαβιβάζονται στη ΔΕΠΕΑ, η οποία, μετά από σχετικό έλεγχο της

πληρότητάς τους, εκδίδει βεβαίωση ολοκλήρωσης.

5. Ο φορέας υλοποίησης και διαχείρισης κατά τη διάρκεια υλοποίησης των δράσεων έχει όλες τις αρμοδιότητες που ορίζονται στην απόφαση του σημείου 48 του προοιμίου. Στο πλαίσιο αυτό, συνεργάζεται με τη ΔΕΠΕΑ, καθώς και με την Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού του Ταμείου Ανάκαμψης, και παρέχει ενημέρωση για την εξέλιξη των δράσεων, όποτε ζητηθεί, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις της σχετικής προκήρυξης.

6. Ο φορέας υλοποίησης και διαχείρισης ανταποκρίνεται σε τυχόν ελέγχους που διενεργούνται από Εθνικές και Ευρωπαϊκές αρχές, τόσο κατά τη διάρκεια υλοποίησης των δράσεων, όσο και μετά την ολοκλήρωσή τους σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο εθνικό και ενωσιακό θεσμικό πλαίσιο.

1.2 ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

Η Δράση «**Εξοικονομώ Επιχειρώ**» χρηματοδοτείται κατά κύριο λόγο από το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και ειδικότερα στο πλαίσιο:

- του Άξονα 1.2: Ενεργειακή αναβάθμιση του κτιριακού αποθέματος της χώρας και χωροταξική μεταρρύθμιση
- του Πυλώνα Ανάκαμψης 1: «Πράσινη Μετάβαση»
- της Δράσης 16874: Εξοικονομώ επιχειρώντας

Η συνολική Δημόσια Δαπάνη των δράσεων της παρούσας πρόσκλησης, ανέρχεται σε 176.750.000,00€, συγχρηματοδοτείται από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για την περίοδο 2022-2025 και το εθνικό σκέλος του ΠΔΕ από το οποίο κατά μέγιστο :

α) 90% του Προϋπολογισμού της Δράσης θα διατεθεί στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον κλάδο του Τουρισμού, στους επιλέξιμους ΚΑΔ της παρούσας πρόσκλησης, και

β) 90% του Προϋπολογισμού της Δράσης θα διατεθεί στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον κλάδο του Εμπορίου και των Υπηρεσιών, στους επιλέξιμους ΚΑΔ της παρούσας πρόσκλησης.

Τα ανωτέρω ποσοστά επανεξετάζονται στην περίπτωση που με το κλείσιμο των αιτήσεων μένουν αδιάθετα ποσά.

Οι ανωτέρω πόροι θα κατανεμηθούν κατά 60% σε παρεμβάσεις ενεργειακής αναβάθμισης σε κτίρια κατηγορίας Ε' έως και Ζ' και 40% σε παρεμβάσεις ενεργειακής αναβάθμισης κτιρίων κατηγορίας Γ' έως και Δ,' καθώς και σε παρεμβάσεις ενεργειακής αναβάθμισης μη κτιριακών εγκαταστάσεων.

Οι ως άνω κατανομές μπορούν να μεταβληθούν ανάλογα με την πορεία υλοποίησης των εντάξεων στο παρόν Πρόγραμμα.

Επιπλέον, οι διαθέσιμοι πόροι του Προγράμματος δύνανται να προσαυξηθούν, σε περίπτωση μεγάλου όγκου αιτήσεων και εξάντλησης των πόρων αυτής.

Η διαδικασία αξιολόγησης πραγματοποιείται μέσω της μεθόδου άμεσης αξιολόγησης.

Η εφαρμογή μέτρων ενεργειακής απόδοσης στις επιχειρήσεις μπορεί να συνεισφέρει σημαντικά στην επίτευξη των εθνικών στόχων για την εξοικονόμηση ενέργειας. Ως εκ

τούτου, είναι σημαντικό να ενισχυθούν οι παρεμβάσεις για βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των επιχειρήσεων της χώρας. Στο πλαίσιο αυτό η εξοικονόμηση αναμένεται να προκύψει από:

α) την ενεργειακή αναβάθμιση της κτιριακής υποδομής με παρεμβάσεις στο κτιριακό κέλυφος, αναβάθμιση εσωτερικών ηλεκτρικών εγκαταστάσεων, αναβάθμιση συστημάτων ψύξης/θέρμανσης, αναβάθμιση ή και ένταξη νέων υλικών και εξοπλισμού για τη μείωση των απωλειών ενέργειας, αναβάθμιση εξοπλισμού φωτισμού, κλπ, και

β) με την εγκατάσταση και πιστοποίηση συστημάτων διαχείρισης ενέργειας και διατάξεων αυτοματισμού.

Η δράση εντάσσεται στον Πυλώνα «Πράσινη Μετάβαση» του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, στην κατηγορία Α.2 Ανακαίνιση και στον Τομέα «Επενδύσεις στην Ενεργειακή Απόδοση» και θα υλοποιηθεί σε εθνικό επίπεδο.

Η δράση υλοποιείται σε όλα τα στάδια (υποβολή, αξιολόγηση, ενστάσεις, υπαγωγή, έλεγχος, πιστοποίηση, τροποποίηση, πληρωμή, έλεγχος μακροχρονίων υποχρεώσεων κ.λ.π.) μέσω Πληροφοριακού Συστήματος για τη διαχείριση της παρούσας δράσης του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΠΣΥΠΕΝ), η πρόσβαση στο οποίο θα δίνεται στους δικαιούχους των ενισχύσεων μέσω ειδικής ιστοσελίδας και στο οποίο υποχρεωτικά οι δικαιούχοι των ενισχύσεων θα υποβάλλουν το σύνολο των αιτημάτων (π.χ. αιτήματα υποβολών, ενστάσεις, αιτήματα ελέγχου, αιτήματα τροποποίησης κ.λ.π.).

Η υλοποίηση της δράσης αναμένεται να συμβάλει στον συνολικό στόχο μείωσης της ετήσιας κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας κατά 380GWh, με αποτέλεσμα την αντίστοιχη μείωση των ετήσιων εκπομπών αερίων θερμοκηπίου κατά 90% CO₂eq, που αντιστοιχεί σε μια μέση μείωση του GHG κατά 35%.

Οι ημερομηνίες έναρξης και λήξης υποβολής των προτάσεων, παρουσιάζεται στον ακόλουθο πίνακα:

Έναρξη υποβολής προτάσεων	Λήξη υποβολής προτάσεων
11/03/2024	31/03/2024 , ώρα 18.00

Το ΥΠΕΝ διατηρεί το δικαίωμα τροποποίησης των ανωτέρω ημερομηνιών και κατανομής των ποσών με βάση την πορεία υλοποίησης των έργων. Κάθε τροποποίηση των ανωτέρω στοιχείων θα δημοσιεύεται στις ιστοσελίδες: (<https://exoikonomoepixeiro.energy-invest.gov.gr>), ΤΕΕ (<https://web.φορέας υλοποίησης και διαχείρισης .gr/>)

Οι προτάσεις που θα υποβληθούν θα πρέπει να συνεισφέρουν στην εκπλήρωση των σχετικών δεικτών παρακολούθησης:

Τίτλος και περιγραφή Δράσης	ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ - ΕΠΙΧΕΙΡΩ
Τομείς	Επιλέξιμοι ΚΑΔ όπως ορίζονται στο Παράρτημα 5
Δείκτες	α) Τήρηση του χρονοδιαγράμματος β) Καταγραφή των ποσοστών απορρόφησης ανά έτος γ) Καταγραφή του ποσοστού των επενδυτικών δαπανών σε ψηφιακή αναβάθμιση

Γεωγραφικές Ενότητες υλοποίησης	Το σύνολο της Επικράτειας
Συνολική διαθέσιμη Δημόσια Δαπάνη	176.750.000,00 €.
Είδος παρεχόμενων ενισχύσεων	Επιχορήγηση
Καθεστώς ενίσχυσης	<p>ΓΑΚ 651/2014, όπως αυτός ισχύει. Ειδικότερα, για την υλοποίηση του προγράμματος, εκτός των δαπανών συμβουλευτικών / υποστηρικτικών εργασιών, θα εφαρμοσθεί ο Γενικός Απαλλακτικός Κανονισμός κατά κατηγορίες/General Block Exemption Regulation-GBER (ΕΚ) 651/2014» και συγκεκριμένα κατά τα προβλεπόμενα των άρθρων 38 και 38α.</p> <p>Οι δαπάνες συμβουλευτικές / υποστηρικτικών εργασιών θα διατεθούν στο πλαίσιο του Κανονισμού ΕΕ/2023/2831 της Επιτροπής της 13ης Δεκεμβρίου 2023 σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (De Minimis).</p> <p>Η υλοποίηση του προγράμματος θα εξετάζεται διεξοδικά σε τακτά χρονικά διαστήματα, προκειμένου να επισημαίνονται και να διορθώνονται πιθανές δυσλειτουργίες ως προς τις ακολουθούμενες διαδικασίες, την πιθανή σώρευση κρατικών ενισχύσεων, την κατανομή του προϋπολογισμού κλπ.</p>
Ταμείο	Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

1.3ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ – ΟΡΟΙ & ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

Ως «Δικαιούχος» χαρακτηρίζεται ο οικονομικός φορέας (Επιχείρηση) που υποβάλλει επενδυτικό σχέδιο (ΕΣ) για την ενεργειακή αναβάθμιση της επιχείρησής του.

Ο δικαιούχος έχει την γενική εποπτεία του έργου. Στις αρμοδιότητές του περιλαμβάνονται η ευθύνη της οικονομικής και διοικητικής υποστήριξής του έργου. Ο δικαιούχος αναλαμβάνει την υποχρέωση να συγκεντρώνει τα δικαιολογητικά υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου, καθώς και την τήρηση όλων των παραστατικών, που αφορούν το έργο. Ο δικαιούχος του έργου είναι υπεύθυνος για την επικοινωνία της επιχείρησής με το Πρόγραμμα.

Στο πλαίσιο της παρούσας Δράσης, επιλέξιμες είναι επιχειρήσεις των κλάδων εμπορίου, υπηρεσιών και τουρισμού, πλην των δραστηριοτήτων εκείνων που εξαιρούνται από το ΕΤΠΑ και τον Γενικό Απαλλακτικό Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 651/2014 της Επιτροπής, όπως ισχύει, καθώς και τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθμ. ΕΕ/2023/2831 της Επιτροπής για τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας..

Ειδικότερα για τις επιχειρήσεις του κλάδου του τουρισμού δικαίωμα συμμετοχής έχουν μόνο τα παρακάτω κύρια και μη κύρια ξενοδοχειακά καταλύματα που λειτουργούν νόμιμα (με ειδικό σήμα λειτουργίας ή υποβληθείσα γνωστοποίηση κατά τις διατάξεις του ν. 442/2016) στην ελληνική επικράτεια ανεξαρτήτως

κατηγορίας αστέρων ή και κλειδιών ή αυτά που δεν έχουν καταταγεί και η δυναμικότητά τους, σύμφωνα με το ειδικό σήμα λειτουργίας ή την γνωστοποίηση, δεν ξεπερνά τις διακόσιες (200) κλίνες:

- Ξενοδοχεία της υποπερ. αά της περ. α΄ της παρ. 2 του άρθρου 1 του ν.4276/2014
- Ξενοδοχειακές μονάδες και λοιπές τουριστικές μονάδες που λειτουργούν σε παραδοσιακά ή διατηρητέα κτίρια ή κτίρια αρχιτεκτονικής κληρονομιάς
- Επιχειρήσεις ενοικιαζόμενων δωματίων, ενοικιαζόμενων επιπλωμένων διαμερισμάτων και μικτής μορφής ενοικιαζόμενων δωματίων και ενοικιαζόμενων επιπλωμένων διαμερισμάτων.
- Αυτοεξυπηρετούμενα καταλύματα Τουριστικές επιπλωμένες κατοικίες ή και τουριστικές επαύλεις.
- Οργανωμένες τουριστικές κατασκηνώσεις (κάμπινγκ).

και υπάγονται στους Κωδικούς Αριθμούς Δραστηριότητας που περιλαμβάνονται στον ακόλουθο Πίνακα.

Κ.Α.Δ. – 2008	
Κωδικός Αριθμός Δραστηριότητας: 55	Περιγραφή: Καταλύματα
55.1 (όλες οι υποκατηγορίες)	Ξενοδοχεία και παρόμοια καταλύματα.
55.2 (όλες οι υποκατηγορίες εξαιρουμένης της 55.20.19)	Καταλύματα διακοπών και άλλα καταλύματα σύντομης διαμονής.
55.30.11	Υπηρεσίες κατασκήνωσης (κάμπινγκ).

Οι επιλέξιμες κατηγορίες επιχειρηματικών δραστηριοτήτων (ΚΑΔ) ορίζονται αναλυτικά στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5 της παρούσας Αναλυτικής Πρόσκλησης. Δεν μπορούν να υπαχθούν στη δράση οι μη επιλέξιμοι κλάδοι όπως ορίζονται στο Παράρτημα Ι της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Εξαιρούνται από το πρόγραμμα επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην πρωτογενή παραγωγή προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλέργειας, μεταποίηση και εμπορία γεωργικών προϊόντων αν το ποσό της ενίσχυσης καθορίζεται με βάση την τιμή ή την ποσότητα των εν λόγω προϊόντων που αγοράζονται από πρωτογενείς παραγωγούς ή διατίθενται στην αγορά από τις οικείες επιχειρήσεις ή όταν η ενίσχυση συνοδεύεται από την υποχρέωση απόδοσής της εν μέρει ή εξ ολοκλήρου σε πρωτογενείς παραγωγούς, δραστηριότητες που σχετίζονται με εξαγωγές προς τρίτες χώρες, τις ενισχύσεις για τις οποίες τίθεται ως όρος η χρήση εγχώριων αγαθών και υπηρεσιών αντί εισαγόμενων.

Για τις ανάγκες της Δράσης ως ημερομηνία σύστασης/ ίδρυσης μιας επιχείρησης νοείται η

ημερομηνία έναρξης δραστηριότητας, όπως αυτή καταγράφεται στη σχετική Βεβαίωση Έναρξης Δραστηριότητας της οικείας ΔΟΥ.

Οι επιχειρήσεις πρέπει να έχουν τη νομική μορφή: Α.Ε., Ε.Π.Ε., Ο.Ε., Ε.Ε., Ι.Κ.Ε. και ατομικές επιχειρήσεις, Συνεταιρισμός, Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση του ν. 4019/2011 όπως ισχύει, Ιδρύματα και Οργανισμοί Κοινωφελούς Σκοπού Μη Κερδοσκοπικού Χαρακτήρα και να τηρούν απλογραφικά ή διπλογραφικά βιβλία του ν.4308/2014, όπως ισχύει.

Οι βασικές προϋποθέσεις συμμετοχής μιας επιχείρησης, είναι οι ακόλουθες:

- Να λειτουργεί νόμιμα διαθέτοντας το κατάλληλο αδειοδοτικό έγγραφο, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία και την ασκούμενη δραστηριότητά της.
- Να δραστηριοποιείται στην Ελληνική επικράτεια και να δηλώσει ως τόπο/τόπους για την υλοποίηση των ενεργειών της παρούσας δράσης. Στην αίτηση χρηματοδότησης δηλώνεται υποχρεωτικά η Περιφέρεια στην οποία θα πραγματοποιηθεί το επενδυτικό σχέδιο.
- Να μην είναι προβληματική επιχείρηση σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 2 σημείο 18 του Κανονισμού ΕΕ 651/2014 συμπεριλαμβανομένων των τυχόν συνδεδεμένων με αυτή επιχειρήσεων.
- Να μην εκκρεμεί, κατά την υποβολή της αίτησης επενδυτικού σχεδίου, διαδικασία ανάκτησης ενισχύσεων σε βάρος της επιχείρησης, συμπεριλαμβανομένων και των τυχόν συνδεδεμένων με αυτή επιχειρήσεων (αρχή Deggendorf).
- Να υποβάλει μία (1) και μοναδική επενδυτική πρόταση ανά Α.Φ.Μ. στην παρούσα Δράση καθ' όλη τη διάρκεια ισχύος της παρούσας Πρόσκλησης (παρέχεται η δυνατότητα για αναβάθμιση σε περισσότερα από ένα κτίρια/ κτιριακές μονάδες εντός της ίδιας Περιφέρειας στη ίδια αίτηση (ΑΦΜ), αρκεί να είναι διακριτά τα στοιχεία του κάθε κτιρίου/ κτιριακής μονάδας στην πρόταση).
- Να δεσμευτεί με υπεύθυνη δήλωση ότι οι δαπάνες που περιλαμβάνονται στη συγκεκριμένη αίτηση χρηματοδότησης δεν έχουν χρηματοδοτηθεί, ενταχθεί και δεν θα υποβληθούν προς έγκριση χρηματοδότησης σε άλλο πρόγραμμα που χρηματοδοτείται από εθνικούς ή ενωσιακούς πόρους.
- Να μην συντρέχουν λόγοι αποκλεισμού του άρθρου 40 του ν. 4488/2017 (Α137/13.09.2017).
- Να διαθέτει ή να δεσμευθεί με υπεύθυνη δήλωση ότι μέχρι την ολοκλήρωση της δράσης/επένδυσης θα μεριμνήσει για τις κατάλληλες υποδομές και υπηρεσίες με σκοπό την ελαχιστοποίηση των εμποδίων και τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε αυτές, όπου αυτό είναι απαραίτητο και αναγκαίο, ατόμων με αναπηρία, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθ. 7 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ταμείο Συνοχής και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006. Ως υποδομές νοούνται τόσο οι κτιριακές υποδομές, όσο και οι ηλεκτρονικές εφαρμογές που απευθύνονται στο πελατειακό κοινό (π.χ. ιστοσελίδες και λοιπές ηλεκτρονικές εφαρμογές, όπως ηλεκτρονικά σημεία πληροφόρησης ή/και εξυπηρέτησης κ.λπ.)
- Να υπάρχει ιδιοκτησία ή παραχώρηση χρήσης ή μίσθωση ή νόμιμη σύσταση επικαρπίας επί του ακινήτου για χρονικό διάστημα τουλάχιστον ίσο με το χρονικό διάστημα που απαιτείται ώστε να αποσβεστεί λογιστικά η επένδυση, καθώς και δήλωση του ιδιοκτήτη

με την οποία βεβαιώνει ότι: (α) έχει λάβει γνώση και συμφωνεί με την υποβολή της πρότασης από τον υποψήφιο Δικαιούχο, (β) συμφωνεί με την εκτέλεση των προτεινόμενων εργασιών για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης. Η ιδιοκτησία, η μίσθωση, η σύσταση επικαρπίας ή η παραχώρηση χρήσης θα πρέπει να τεκμηριώνεται με το αίτημα ένταξης στη Δράση και μόνο εφόσον στο επενδυτικό σχέδιο περιλαμβάνονται κτιριακές παρεμβάσεις και δαπάνες.

- Η σχεδιαζόμενη πράξη πρέπει να πληροί το χαρακτήρα κινήτρου και για τον σκοπό αυτό δεν πρέπει να έχει γίνει έναρξη εργασιών του υπό ενίσχυση σχεδίου πριν από την υποβολή της αίτησης χρηματοδότησης από τους δικαιούχους στο πλαίσιο της παρούσας πρόσκλησης. Σε αντίθετη περίπτωση, το σύνολο του σχεδίου καθίσταται μη επιλέξιμο προς χρηματοδότηση. Η Έναρξη Εργασιών επένδυσης ορίζεται στο άρθρο 2 σημείο 23 του Κανονισμού (ΕΕ) 651/2014 (βλέπε ορισμό του όρου στον Πίνακα Επεξήγησης Γενικών όρων και συντμήσεων).
- Ως προς το σύνολο του έργου όσο και τις επιμέρους ενέργειες, ισχύουν οι προϋποθέσεις σώρευσης που ορίζονται στο άρθρο 5 του Κανονισμού ενισχύσεων ήσσονος σημασίας (De minimis) και το άρθρο 8 του Γενικού Απαλλακτικού Κανονισμού 651/2014.

Επισημαίνεται ότι:

- Εάν μια επιχείρηση δραστηριοποιείται σε τομείς που εξαιρούνται της εφαρμογής του Καν. ΕΕ/2023/2831 ή/και του ΓΑΚ και ταυτόχρονα δραστηριοποιείται και σε επιλέξιμες δραστηριότητες, η ενίσχυση χορηγείται μόνο για τις επιλέξιμες δραστηριότητες. Προκειμένου να διασφαλίζεται η μη χρηματοδότηση των μη επιλέξιμων δραστηριοτήτων, για το σύνολο των δαπανών της παρούσας πρόσκλησης απαιτείται διακριτή λογιστική παρακολούθηση καθώς και διάκριση των κέντρων κόστους.
- Το/α προτεινόμενο/α κτίριο/α οφείλει/ουν να τηρεί/ούν το ισχύον θεσμικό πλαίσιο αναφορικά με την προσβασιμότητα στα Άτομα Με Ειδικές Ανάγκες. Εφόσον δεν τηρείται στο υφιστάμενο κτίριο, πρέπει να έχει εξασφαλιστεί το αργότερο με το πέρας των εργασιών του προγράμματος.

Βασική προϋπόθεση συμμετοχής μιας επιχείρησης στο πρόγραμμα αποτελεί:

- Να έχει εκδοθεί το Πιστοποιητικό Ενεργειακής Απόδοσης (ΠΕΑ) του/ων κτιρίου/ων, που περιλαμβάνονται στο ΕΣ, εφόσον πρόκειται για αναβάθμιση κτιριακών υποδομών που εμπίπτουν στις διατάξεις του ν.4122/2013, και να προκύπτει από αυτό,
  - i./ ότι το κτίριο/α κατατάσσεται/ονται στην υφιστάμενη κατάσταση σε κατηγορία από Γ έως και Η &
  - ii./ ότι επιτυγχάνεται από την υλοποίηση του ΕΣ, αναβάθμιση της ενεργειακής κατηγορίας βάσει ΠΕΑ, τουλάχιστον κατά δύο (2) ενεργειακές κατηγορίες σε σχέση με την υπάρχουσα κατάταξη (ή υποχρεωτικά Β+ κλάση όταν πρόκειται για ριζική ανακαίνιση). Για τον υπολογισμό της ενεργειακής αναβάθμισης κατά δύο τουλάχιστον κατηγορίες δεν συνυπολογίζεται η συνεισφορά εφαρμογών ηλεκτροπαραγωγής από Α.Π.Ε. ή/και ΣΗΘΥΑ. Η έκδοση Πιστοποιητικού Ενεργειακής Απόδοσης (ΠΕΑ) βάσει του Κανονισμού Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίων (ΚΕνΑΚ) εκδίδεται από Ενεργειακό Επιθεωρητή, εγγεγραμμένο στο Μητρώο Ενεργειακών Επιθεωρητών.
  - iii. ότι επιτυγχάνεται από την υλοποίηση του ΕΣ Ενεργειακός Στόχος μείωση εκπεμπόμενων ρύπων (CO₂) τουλάχιστον κατά 35% και εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας τουλάχιστον κατά 40%.
- Επισημαίνεται ότι στην περίπτωση όπου στο ΕΣ περιλαμβάνονται παρεμβάσεις

εξοικονόμησης ενέργειας σε μη κτιριακές υποδομές, όπως ενδεικτικών σε εγκαταστάσεις και εξοπλισμό παραγωγής (αντικατάσταση ενεργοβόρου εξοπλισμού παραγωγής ή/και προμήθεια νέου) ή/και παρεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας σε εγκαταστάσεις διανομής ενέργειας & σε τελικούς ενεργειακούς καταναλωτές (προμήθεια εξοπλισμού, δαπάνες εγκατάστασης), απαραίτητη προϋπόθεση για την ένταξη στο πρόγραμμα αποτελεί η υποβολή Έκθεσης Ενεργειακού Ελέγχου.

Δεν έχουν δικαίωμα υποβολής πρότασης:

- δραστηριότητες δημόσιας διοίκησης και υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης, δραστηριότητες οργανώσεων, δραστηριότητες νοικοκυριών, καθώς και δραστηριότητες εξωχώριων οργανισμών,
- δραστηριότητες που συνδέονται με την εφαρμογή της αρχής της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» (2021/C 58/01), και ειδικότερα:
  - δραστηριότητες που σχετίζονται με τα ορυκτά καύσιμα, συμπεριλαμβανομένης της μεταγενέστερης χρήσης, τα οποία πληρούν τους όρους που καθορίζονται στο Παράρτημα ΙΙΙ της τεχνικής καθοδήγησης σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» (2021/C58/01).
  - δραστηριότητες στο πλαίσιο του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής της Ε.Ε. (ΣΕΔΕ) για την επίτευξη των προβλεπόμενων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου που δεν είναι χαμηλότερες από τους σχετικούς δείκτες αναφοράς. Όταν η υποστηριζόμενη δραστηριότητα επιτυγχάνει προβλεπόμενες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου που δεν είναι σημαντικά χαμηλότερες από τους σχετικούς δείκτες αναφοράς, θα πρέπει να παρέχεται εξήγηση των λόγων για τους οποίους αυτό δεν είναι εφικτό. Δείκτες αναφοράς που καθορίστηκαν για τη δωρεάν κατανομή όσον αφορά δραστηριότητες που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής, όπως ορίζονται στον εκτελεστικό κανονισμό (ΕΕ) 2021/447 της Επιτροπής·
  - δραστηριότητες που σχετίζονται με χώρους υγειονομικής ταφής αποβλήτων, αποτεφρωτήρες και μονάδες βιολογικής επεξεργασίας·
- Για τους αποτεφρωτήρες η εξαίρεση αυτή δεν ισχύει για δράσεις στο πλαίσιο του παρόντος μέτρου σε μονάδες που ασχολούνται αποκλειστικά με την επεξεργασία μη ανακυκλώσιμων επικίνδυνων αποβλήτων, καθώς και σε υφιστάμενες μονάδες, όταν οι δράσεις στο πλαίσιο του παρόντος μέτρου αποσκοπούν στην αύξηση της ενεργειακής απόδοσης, στη δέσμευση των καυσαερίων για αποθήκευση ή χρήση ή στην ανάκτηση υλικών από την αποτέφρωση τέφρας, υπό την προϋπόθεση ότι οι εν λόγω δράσεις στο πλαίσιο του παρόντος μέτρου δεν οδηγούν σε αύξηση της ικανότητας επεξεργασίας αποβλήτων των μονάδων ή σε παράταση της διάρκειας ζωής των μονάδων· για τον σκοπό αυτόν παρέχονται αποδεικτικά στοιχεία σε επίπεδο μονάδας.
- Για τις μονάδες βιολογικής επεξεργασίας η εξαίρεση αυτή δεν ισχύει για δράσεις στο πλαίσιο του εν λόγω μέτρου σε υφιστάμενες μονάδες μηχανικής βιολογικής επεξεργασίας, όταν οι δράσεις στο πλαίσιο του εν λόγω αποσκοπούν στην αύξηση της ενεργειακής απόδοσης ή στη μετασκευή για εργασίες ανακύκλωσης διαχωρισμένων αποβλήτων σε βιοαπόβλητα λιπασματοποίησης και αναερόβιας αποδόμησης βιολογικών αποβλήτων, υπό την προϋπόθεση ότι οι δράσεις αυτές στο πλαίσιο του εν λόγω μέτρου δεν οδηγούν σε αύξηση της ικανότητας επεξεργασίας αποβλήτων των μονάδων ή σε παράταση της διάρκειας ζωής των μονάδων· για τον σκοπό αυτόν παρέχονται αποδεικτικά στοιχεία σε επίπεδο

μονάδας.

- δραστηριότητες κατά τις οποίες η μακροπρόθεσμη διάθεση αποβλήτων μπορεί να βλάψει το περιβάλλον.

Σημειώνεται ότι, όλες οι ανωτέρω συνθήκες αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις επιλεξιμότητας και συμμετοχής στη δράση. Η μη ικανοποίηση κάθε μίας εξ αυτών αποτελεί συνθήκη αποκλεισμού του επενδυτικού σχεδίου. Συνεπώς, η μη ικανοποίησή τους ή η ελλιπής ή ανύπαρκτη τεκμηρίωση για την ικανοποίησή τους αποτελεί λόγο απόρριψης του επενδυτικού σχεδίου.

1.4 ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ

Οι επιλέξιμες δαπάνες διακρίνονται σε δαπάνες για την υλοποίηση των επεμβάσεων ενεργειακής αναβάθμισης, οι οποίες εμπίπτουν στον Γενικό Απαλλακτικό Κανονισμό, και λοιπές υποστηρικτικές δαπάνες (δηλαδή δαπάνες απαραίτητες για τη σύνταξη, την υποβολή και την παρακολούθηση της αίτησης καθώς και τον τελικό έλεγχο επίτευξης των ελάχιστων ενεργειακών στόχων), οι οποίες εμπίπτουν στον Κανονισμό De Minimis. Επιλέξιμες δαπάνες στο πλαίσιο του αρ. 38 παρ. 3 είναι οι πρόσθετες επενδυτικές δαπάνες που απαιτούνται ώστε να επιτευχθεί το υψηλότερο επίπεδο ενεργειακής απόδοσης. Καθορίζονται συγκρίνοντας το κόστος της επένδυσης με το κόστος του αντιπαραδείγματος το οποίο θα προέκυπτε εάν δεν είχε χορηγηθεί η ενίσχυση, ως εξής: α) αν το αντιπρόδειγμα συνίσταται στην πραγματοποίηση επένδυσης χαμηλότερης ενεργειακής απόδοσης που αντιστοιχεί στη συνήθη εμπορική πρακτική στον συγκεκριμένο τομέα ή στο πλαίσιο της συγκεκριμένης δραστηριότητας, οι επιλέξιμες δαπάνες συνίστανται στη διαφορά μεταξύ του κόστους της επένδυσης για την οποία χορηγείται κρατική ενίσχυση και του κόστους της επένδυσης χαμηλότερης ενεργειακής απόδοσης· β) αν το αντιπρόδειγμα συνίσταται στην πραγματοποίηση της ίδιας επένδυσης σε μεταγενέστερη χρονική στιγμή, οι επιλέξιμες δαπάνες συνίστανται στη διαφορά μεταξύ του κόστους της επένδυσης για την οποία χορηγείται κρατική ενίσχυση και της καθαρής παρούσας αξίας του κόστους της μεταγενέστερης επένδυσης, με αναγωγή κατά τον χρόνο κατά τον οποίο θα πραγματοποιούνταν η ενισχυόμενη επένδυση· γ) αν το αντιπρόδειγμα συνίσταται στη διατήρηση των υφιστάμενων εγκαταστάσεων και του υφιστάμενου εξοπλισμού σε λειτουργία, οι επιλέξιμες δαπάνες συνίστανται στη διαφορά μεταξύ του κόστους της επένδυσης για την οποία χορηγείται κρατική ενίσχυση και της καθαρής παρούσας αξίας της επένδυσης στη συντήρηση, επισκευή και εκσυγχρονισμό της υφιστάμενης εγκατάστασης και του υφιστάμενου εξοπλισμού, με αναγωγή κατά τον χρόνο κατά τον οποίο θα πραγματοποιούνταν η ενισχυόμενη επένδυση· δ) στην περίπτωση εξοπλισμού που αποτελεί αντικείμενο σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης, οι επιλέξιμες δαπάνες συνίστανται στη διαφορά, από άποψη καθαρής παρούσας αξίας, μεταξύ της μίσθωσης του εξοπλισμού για τον οποίο χορηγείται κρατική ενίσχυση και της μίσθωσης του λιγότερο ενεργειακά αποδοτικού εξοπλισμού που θα μισθωνόταν εάν δεν είχε χορηγηθεί η ενίσχυση· το κόστος μίσθωσης δεν περιλαμβάνει δαπάνες που σχετίζονται με τη λειτουργία του εξοπλισμού ή της εγκατάστασης (κόστος καυσίμων, ασφάλιση, συντήρηση, άλλα αναλώσιμα), ανεξάρτητα από το αν καλύπτονται από τη σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης· Σε όλες τις περιπτώσεις που απαριθμούνται στο πρώτο εδάφιο, το αντιπρόδειγμα αντιστοιχεί σε επένδυση με συγκρίσιμη παραγωγική ικανότητα και διάρκεια που συμμορφώνεται με τα ήδη ισχύοντα ενωσιακά πρότυπα. Το αντιπρόδειγμα πρέπει να είναι αξιόπιστο υπό το πρίσμα των νομικών απαιτήσεων, των συνθηκών της αγοράς και των κινήτρων που παρέχει το σύστημα εμπορίας

εκπομπών της ΕΕ (ΣΕΔΕ της ΕΕ). Όταν η επένδυση συνίσταται σε σαφώς προσδιορίσιμη επένδυση που αποσκοπεί αποκλειστικά στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης, για την οποία δεν υπάρχει λιγότερο ενεργειακά αποδοτικό αντιπαραδείγμα όσον αφορά την επένδυση, επιλέξιμες δαπάνες είναι οι συνολικές επενδυτικές δαπάνες.

Στην περίπτωση του άρθρ. 38α επιλέξιμες δαπάνες είναι οι συνολικές επενδυτικές δαπάνες. Η ενίσχυση επιφέρει βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης του κτιρίου, μετρούμενη ως πρωτογενής ενέργεια, τουλάχιστον κατά: i) 20 % σε σύγκριση με την κατάσταση πριν από την επένδυση στην περίπτωση ανακαίνισης υφιστάμενων κτιρίων, ή ii) κατά 10 % σε σύγκριση με την κατάσταση πριν από την επένδυση στην περίπτωση μέτρων ανακαίνισης που αφορούν την εγκατάσταση ή την αντικατάσταση ενός μόνο τύπου δομικών στοιχείων, όπως ορίζονται στο άρθρο 2 σημείο 9) της οδηγίας 2010/31/ΕΕ, και αυτά τα στοχευμένα μέτρα ανακαίνισης δεν αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το 30 % του μέρους του προϋπολογισμού του καθεστώτος που αφορά τα μέτρα ενεργειακής απόδοσης, ή iii) κατά 10 % σε σύγκριση με το κατώτατο όριο που έχει καθοριστεί για τις απαιτήσεις για κτίρια με σχεδόν μηδενική κατανάλωση ενέργειας στο πλαίσιο των εθνικών μέτρων μεταφοράς της οδηγίας 2010/31/ΕΕ στην περίπτωση νέων κτιρίων. Η αρχική ζήτηση πρωτογενούς ενέργειας και η εκτιμώμενη βελτίωση προσδιορίζονται με βάση πιστοποιητικό ενεργειακής απόδοσης, όπως ορίζεται στο άρθρο 2 σημείο 12) της οδηγίας 2010/31/ΕΕ. 7. Η ενίσχυση που χορηγείται για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης του κτιρίου μπορεί να συνδυάζεται με ενισχύσεις για ένα από τα ακόλουθα μέτρα ή το σύνολό τους: α) την εγκατάσταση ολοκληρωμένου επιτόπιου εξοπλισμού για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, θέρμανσης ή ψύξης από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, φωτοβολταϊκών συλλεκτών και αντλιών θερμότητας· β) την εγκατάσταση εξοπλισμού για την αποθήκευση της ενέργειας που παράγεται από τις επιτόπιες εγκαταστάσεις ανανεώσιμης ενέργειας. Ο εξοπλισμός αποθήκευσης απορροφά τουλάχιστον το 75 % της ενέργειάς του από άμεσα συνδεδεμένη εγκατάσταση παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, σε ετήσια βάση· γ) τη σύνδεση με ενεργειακά αποδοτικό σύστημα τηλεθέρμανσης και/ή τηλεψύξης και συναφή εξοπλισμό· δ) την κατασκευή και εγκατάσταση υποδομής επαναφόρτισης για χρήση από τους χρήστες του κτιρίου, και συναφών υποδομών, όπως η υποδομή αγωγών καλωδίωσης, όταν οι χώροι στάθμευσης βρίσκονται είτε εντός του κτιρίου είτε σε παρακείμενο χώρο· ε) την εγκατάσταση εξοπλισμού για την ψηφιοποίηση του κτιρίου, ιδίως για την αύξηση της ευφυούς ετοιμότητάς του, συμπεριλαμβανομένων της παθητικής εσωτερικής ενσυρμάτωσης ή της δομημένης καλωδίωσης για δίκτυα δεδομένων και του βοηθητικού τμήματος της ευρυζωνικής υποδομής στην ιδιωτική έκταση στην οποία βρίσκεται το κτίριο, αλλά εξαιρουμένης της ενσυρμάτωσης ή της καλωδίωσης για δίκτυα δεδομένων εκτός της ιδιωτικής έκτασης· στ) επενδύσεις σε πράσινες στέγες και εξοπλισμό για τη συγκράτηση και τη χρήση των όμβριων υδάτων. Σε περίπτωση οποιωνδήποτε συνδυασμένων εργασιών αυτού του είδους, όπως καθορίζονται στα στοιχεία α) έως στ), το σύνολο των επενδυτικών δαπανών για τις διάφορες εγκαταστάσεις και τον εξοπλισμό συνιστά τις επιλέξιμες δαπάνες. Οι δαπάνες που δεν συνδέονται άμεσα με την επίτευξη υψηλότερου επιπέδου ενεργειακής απόδοσης ή περιβαλλοντικών επιδόσεων δεν είναι επιλέξιμες.

Δαπάνες για την υλοποίηση επεμβάσεων ενεργειακής αναβάθμισης

Τηρουμένων των ανωτέρω, επιλέξιμες παρεμβάσεις είναι οι ακόλουθες:

- παρεμβάσεις ενεργειακής αναβάθμισης κτιριακού κελύφους, όπως θερμομόνωση αδιαφανών δομικών στοιχείων, αντικατάσταση διαφανών δομικών στοιχείων, εγκατάσταση συστημάτων σκίασης,
- παρεμβάσεις ενεργειακής αναβάθμισης συστήματος φωτισμού, εσωτερικού και εξωτερικού, όπως αντικατάσταση φωτιστικών σωμάτων από νέα τεχνολογίας LED,

εγκατάσταση αυτοματισμών σύζευξης τεχνητού με φυσικό φωτισμό, εγκατάσταση αυτοματισμών μείωσης κατανάλωσης λόγω απουσίας / παρουσίας χρηστών,

- παρεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας σε συστήματα θέρμανσης χώρων, όπως αντικατάσταση λεβήτων από αντλίες θερμότητας, ενίσχυση θερμομόνωσης δικτύων διανομής, αντικατάσταση τερματικών μονάδων από νέες ενεργειακά αποδοτικότερες,
- παρεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας σε συστήματα ψύξης χώρων, όπως αντικατάσταση ψυκτών από νεότερης τεχνολογίας αντλίες θερμότητας ή ψύκτες, ενίσχυση θερμομόνωσης δικτύων διανομής, αντικατάσταση τερματικών μονάδων από νέες ενεργειακά αποδοτικότερες,
- παρεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας σε συστήματα αερισμού χώρων, όπως αντικατάσταση Κ.Κ.Μ. από νεότερης τεχνολογίας που διαθέτουν ανάκτηση της ενέργειας του απορριπτόμενου αέρα, ενίσχυση θερμομόνωσης δικτύων διανομής, αντικατάσταση ανεμιστήρων μονάδων από νέες ενεργειακά αποδοτικότερους που ελέγχονται από ηλεκτρονικές διατάξεις (inverters),
- παρεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας σε συστήματα ζεστού νερού χρήσης, όπως αντικατάσταση λεβήτων από αντλίες θερμότητας, με ή χωρίς ενίσχυση θερμομόνωσης δικτύων διανομής, αντικατάσταση μονάδων αποθήκευσης από νέες ενεργειακά αποδοτικότερες,
- εγκατάσταση ηλιοθερμικών συστημάτων,
- παρεμβάσεις αντικατάστασης ενεργοβόρου εξοπλισμού που αφορά την παραγωγική διαδικασία των παρεχόμενων κύριων υπηρεσιών (π.χ. φούρνοι, ψυγεία)
- εγκατάσταση συστήματος αντιστάθμισης
- εγκατάσταση συστημάτων αυτοματισμού, ελέγχου και διαχείρισης σε τοπικό και σε κεντρικό επίπεδο (Building Energy Management System, Energy Management System)

Δεν αποτελούν επιλέξιμες δαπάνες, μεταξύ άλλων:

- Οι δαπάνες που δεν συνδέονται άμεσα με την επίτευξη υψηλότερου επιπέδου ενεργειακής απόδοσης
- Η αντικατάσταση καυστήρων και λεβήτων με καυστήρες ή λέβητες ορυκτών καυσίμων
- Εργασίες συντήρησης
- Κινητά στοιχεία, μη μόνιμου χαρακτήρα (πχ κουρτίνες, εσωτερικές περσίδες, κλπ)
- Λοιπός εξοπλισμός που δε συμβάλει στην ενεργειακή αναβάθμιση του κτιρίου
- Δαπάνες για συμπαραγωγή ηλεκτρισμού και θερμότητας και των ενισχύσεων για τηλεθέρμανση και/ή τηλεψύξη
- Εργοδοτικές εισφορές για κατασκευαστικές εργασίες και οι δαπάνες που αφορούν σε δασμούς, και τέλη.

Λοιπές υποστηρικτικές δαπάνες

Στο πλαίσιο της Δράσης αποτελούν επιλέξιμες δαπάνες αυτές για την παροχή των ακόλουθων υποστηρικτικών υπηρεσιών:

α) Υπηρεσίες Ενεργειακού Ελεγκτή, όπως ορίζεται από τον ν. 4342/2015 και τη σχετική Υ.Α..

ι./ Προκαταρκτικές Ενέργειες Σύνταξης Αίτησης

Διενέργεια Ενεργειακού Ελέγχου βάσει του ν.4342/2015 από Ενεργειακούς Ελεγκτές εγγεγραμμένους στο μητρώο ενεργειακών ελεγκτών του ΥΠΕΝ, κατά τη σύνταξη και υποβολή της πρότασης – Θέσπιση Ενεργειακού Στόχου.

Υποβολή της Έκθεσης Αναφοράς Ενεργειακού Ελέγχου στο "ΑΡΧΕΙΟ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΩΝ ΕΛΕΓΧΩΝ" του ΥΠΕΝ

Επισημαίνεται ότι οι υπηρεσίες της παρ. α) σημείο i) δεν συνιστούν επιλέξιμες δαπάνες στην περίπτωση των Πολύ Μεγάλων Επιχειρήσεων, για τις οποίες υφίσταται εκ του νόμου υποχρέωση διενέργειας Ενεργειακού Ελέγχου βάσει του άρθρου 10 του ν. 4342/2015.

ii./ Αποτίμηση του Ενεργειακού Στόχου μετά την ολοκλήρωση των παρεμβάσεων

Διενέργεια Ενεργειακού Ελέγχου βάσει του ν.4342/2015 από Ενεργειακούς Ελεγκτές εγγεγραμμένους στο μητρώο ενεργειακών ελεγκτών του ΥΠΕΝ, μετά την ολοκλήρωση της υλοποίησης των παρεμβάσεων.

Υποβολή της Έκθεσης Αναφοράς Ενεργειακού Ελέγχου στο "ΑΡΧΕΙΟ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΩΝ ΕΛΕΓΧΩΝ" του ΥΠΕΚΑ.

β) Υπηρεσίες Ενεργειακού Επιθεωρητή, όπως ορίζεται από το ν. 4122/2013 και τη σχετική Υ.Α. 178581/30-06-2017, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει, για έκδοση Πιστοποιητικών Ενεργειακής Απόδοσης για τις περιπτώσεις κτιρίων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΚΕνΑΚ.

i./ Προκαταρκτικές Ενέργειες Σύνταξης Αίτησης

Έκδοση Π.Ε.Α. από Ενεργειακούς Επιθεωρητές εγγεγραμμένους στο μητρώο ενεργειακών επιθεωρητών του ΥΠΕΝ κατά τη σύνταξη και υποβολή της πρότασης. Στο βασικό σενάριο υλοποίησης παρεμβάσεων θα περιλαμβάνονται το σύνολο ή όσες παρεμβάσεις, από τις επιλέξιμες, λαμβάνει υπόψη ο ΚΕΝΑΚ.

ii./ Αποτίμηση του Ενεργειακού Στόχου μετά την ολοκλήρωση των παρεμβάσεων

Έκδοση Π.Ε.Α. από Πιστοποιημένους Ενεργειακούς Επιθεωρητές μετά την ολοκλήρωση της υλοποίησης των παρεμβάσεων.

γ) Εφαρμογή και Πιστοποίηση συστήματος ενεργειακής διαχείρισης σύμφωνα με το πρότυπο ISO 50001.

Περιλαμβάνεται η αμοιβή του φορέα πιστοποίησης της εφαρμογής του συστήματος

δ) Δαπάνες Συμβούλου Διοίκησης και Διαχείρισης της αίτησης

Περιλαμβάνονται οι δαπάνες του Συμβούλου για την προετοιμασία και υποβολή της αίτησης καθώς επίσης και για την διοίκηση και διαχείριση της κατά τη διάρκεια υλοποίησης και μέχρι την ολοκλήρωση της.

ε) Δαπάνες Μελετών

Περιλαμβάνονται οι δαπάνες για την εκπόνηση μελετών κάθε μορφής απαραίτητες για την υλοποίηση της έκθεσης αποτελεσμάτων του ενεργειακού ελέγχου σχετικές με τους σκοπούς της Δράσης.

Για τις **λοιπές υποστηρικτικές δαπάνες** επισημαίνονται τα εξής:

- Ο Ενεργειακός Έλεγχος διενεργείται από Ενεργειακό Ελεγκτή εγγεγραμμένο στο Μητρώο Ενεργειακών Ελεγκτών, σύμφωνα με τον ν.4342/15.
- Η έκδοση Πιστοποιητικού Ενεργειακής Απόδοσης (ΠΕΑ) διενεργείται από Ενεργειακό Επιθεωρητή, εγγεγραμμένο στο Μητρώο Ενεργειακών Επιθεωρητών.
- Η δαπάνη για το κόστος των Ενεργειακών Ελέγχων, των Ενεργειακών Επιθεωρήσεων προς έκδοση Πιστοποιητικών Ενεργειακής Απόδοσης (ΠΕΑ) για περιπτώσεις κτιρίων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΚΕνΑΚ, η δαπάνη του Ενεργειακού

Συμβούλου, οι δαπάνες για την εφαρμογή και πιστοποίηση συστήματος ενεργειακής διαχείρισης, καθώς και τυχόν δαπάνες απαιτούμενων υποστηρικτικών μελετών είναι επιλέξιμες.

- Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να τηρείται η νομοθεσία για το ασυμβίβαστο των ενεργειακών επιθεωρήσεων και το ασυμβίβαστο των ενεργειακών ελέγχων. Πιο συγκεκριμένα,
  - κατ' εφαρμογή του Ν. 4409/16 (ΦΕΚ Α' 136/28.7.2016), Μέρος ΙΙΙ, άρθρο 53:
«1. Απαγορεύεται η διενέργεια ενεργειακής επιθεώρησης από Ενεργειακό Επιθεωρητή σε κτίριο ή κτιριακή μονάδα εφόσον:
α) συμμετείχε στη μελέτη, κατασκευή, επίβλεψη, συντήρηση, ο ίδιος ή νομικό πρόσωπο του οποίου είναι μέλος ή εταίρος ή υπάλληλος,
β) έχει δικαίωμα κυριότητας, νομής ή κατοχής, ο ίδιος, ή σύζυγος ή συγγενής του έως β' βαθμού ή νομικό πρόσωπο του οποίου ο ίδιος είναι μέλος ή εταίρος ή υπάλληλος»
    - κατ' εφαρμογή του άρθρου 10 παρ. 17 του ν. 4342/2015 (Α' 143):
«17. Η ιδιότητα του ενεργειακού ελεγκτή είναι ασυμβίβαστη με την ιδιότητα του δημοσίου υπαλλήλου ή υπαλλήλου νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου (ν.π.δ.δ.), με σχέση δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου αορίστου ή ορισμένου χρόνου.»
- Οι δαπάνες παροχής υπηρεσιών, παρακολούθησης και διαχείρισης της υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου είναι επιλέξιμες υπό τους ακόλουθους όρους:
  - ο Να αφορούν στο χρονικό διάστημα από την ημερομηνία δημοσίευσης της πρόσκλησης και μέχρι την ολοκλήρωση της επένδυσης.
  - ο Οι πιθανές δαπάνες διαμονής, μετακίνησης και λοιπές δαπάνες ταξιδιών των συμβούλων περιλαμβάνονται στη συνολική αμοιβή τους και δεν είναι επιλέξιμες ως διακριτές δαπάνες.
- Οι επιλέξιμες επιχορηγούμενες δαπάνες για τις συμβουλευτικές / υποστηρικτικές εργασίες στο σύνολό τους δε δύναται να υπερβαίνουν το επτά τοις εκατό (7%) του επιλέξιμου συνολικού Π/Υ του επενδυτικού σχεδίου, με ανώτατο σύνολο υποστηρικτικών δαπανών τις 30.000 €.
- Η τελική επιλεξιμότητα των δαπανών συνδέεται άμεσα με την κάλυψη του ενεργειακού στόχου που τίθεται είτε μέσω του ΠΕΑ, ή της έκθεσης αποτελεσμάτων του ενεργειακού ελέγχου σε συνδυασμό με τις εκθέσεις ολοκλήρωσης εργασιών, τα οποία θα πρέπει να υποβάλλονται ως παραδοτέα και θα ελέγχονται απολογιστικά μετά το πέρας των επεμβάσεων και σε κάθε περίπτωση πριν την εκταμίευση της τελικής δόσης του έργου.

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται τα ανώτατα όρια κατανομής δαπανών ανά κατηγορία δαπάνης:

α/α	ΕΠΙΛΕΞΙΜΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΑΠΑΝΗΣ	ΑΝΩΤΑΤΟ ΟΡΙΟ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΔΑΠΑΝΩΝ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΑΠΑΝΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΑΝΩΤΑΤΟ ΟΡΙΟ
1	Ενεργειακή αναβάθμιση κτιριακών υποδομών (προμήθεια υλικών, δαπάνες τοποθέτησης) (άρθρο 38α ΓΑΚ- παράγραφος 1.5.2.2. του παρόντος Οδηγού)	100%	100 %
2	(α) Παρεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας σε εγκαταστάσεις και εξοπλισμό παραγωγής (αντικατάσταση ενεργοβόρου εξοπλισμού παραγωγής ή/και προμήθεια νέου) (β) Παρεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας σε εγκαταστάσεις διανομής ενέργειας & σε τελικούς ενεργειακούς καταναλωτές (προμήθεια εξοπλισμού, δαπάνες εγκατάστασης) (άρθρο 38 ΓΑΚ- παράγραφος 1.5.2.1. του παρόντος Οδηγού)	100 %	
3	Εγκατάσταση ηλιοθερμικών συστημάτων (άρθρο 38α ΓΑΚ- παράγραφος 1.5.2.2. του παρόντος Οδηγού)	15%	
4	Εγκατάσταση Building Energy Management System (προμήθεια εξοπλισμού, δαπάνες εγκατάστασης) (άρθρο 38α ΓΑΚ- παράγραφος 1.5.2.1. του παρόντος Οδηγού)	15%	
5	Εγκατάσταση Energy Management System (προμήθεια εξοπλισμού, δαπάνες εγκατάστασης) (άρθρο 38 ΓΑΚ- παράγραφος 1.5.2.1. του παρόντος Οδηγού)	10%	
6	Αμοιβή Ενεργειακού Ελεγκτή/ Ενεργειακού Επιθεωρητή (De Minimis)	7 %	7 %
7	Πιστοποίηση συστημάτων ενεργειακής διαχείρισης (Κανονισμός De Minimis)	2 %	
8	Αμοιβή συμβούλων διοίκησης (Κανονισμός De Minimis)	5 %	

Γενικές επισημάνσεις για τις δαπάνες

- Επιλέξιμες είναι ΜΟΝΟ οι παρεμβάσεις που περιγράφονται στο προτεινόμενο σχέδιο εξοικονόμησης ενέργειας της Έκθεσης Αποτελεσμάτων του Ενεργειακού Ελέγχου ή της

Ενεργειακής Επιθεώρησης (πρώτο σενάριο ΠΕΑ), κατά περίπτωση, λαμβάνοντας υπόψη τα όρια του προϋπολογισμού που τίθενται στην παράγραφο 1.5.1 του παρόντος οδηγού.

- Δεν θεωρείται επιλέξιμο για συγχρηματοδότηση επενδυτικό σχέδιο του οποίου οι δαπάνες πραγματοποιούνται πριν από τον χρόνο έναρξης επιλεξιμότητας δαπανών. Έναρξη εργασιών πριν την υποβολή της αίτησης χρηματοδότησης έχει ως αποτέλεσμα την απόρριψη της αίτησης για το σύνολο της πρότασης.
- Όπου από το ισχύον θεσμικό πλαίσιο απαιτείται η έκδοση αδειών και εγκρίσεων για την πραγματοποίηση των παρεμβάσεων που περιλαμβάνονται στο ΕΣ, αυτές πρέπει να εξασφαλιστούν και να προσκομιστούν κατά την υποβολή του τελικού αιτήματος καταβολής της δημόσιας δαπάνης.
- Δεν είναι επιλέξιμες οι δαπάνες που αφορούν σε προμήθεια παραγωγικού εξοπλισμού.
- Δεν είναι επιλέξιμες οι δαπάνες που αφορούν σε δασμούς, φόρους, τέλη, έξοδα αμοιβών εκτελωνιστή και εκτελωνισμού.
- Τα υλικά και τα συστήματα που θα χρησιμοποιηθούν για τις παρεμβάσεις πρέπει να φέρουν πιστοποίηση των ενεργειακών χαρακτηριστικών τους.
- Ο προμηθευόμενος εξοπλισμός πρέπει να είναι σύγχρονος, καινούργιος κι αμεταχείριστος και να περιέρχεται στην κυριότητα της επιχείρησης.
- Η Επένδυση θα συμμορφώνεται με την τεχνική καθοδήγηση σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης, όσον αφορά τις αρχές της κυκλικής οικονομίας για την ανακύκλωση των αποβλήτων κατασκευών και σύμφωνα με την οδηγία για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων (2010/31/ΕΕ)", σύμφωνα με την Εκτελεστική Απόφαση (CID).
- Όλες οι δαπάνες εξετάζονται για την επιλεξιμότητά τους και το εύλογο του κόστους κατά τη διαδικασία επαλήθευσης - πιστοποίησής τους. Σε περίπτωση που οι δαπάνες που πιστοποιούνται δεν κριθούν επιλέξιμες ή/ και εύλογες, θα γίνεται δεκτό μόνο το ποσό που χαρακτηρίζεται ως επιλέξιμο, εύλογο και σχετικό.
- Ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) είναι επιλέξιμη δαπάνη, εφ' όσον ο Δικαιούχος δεν έχει δικαίωμα έκπτωσης του ΦΠΑ σύμφωνα με τις διατάξεις του κώδικα ΦΠΑ όπως εκάστοτε ισχύει. Ειδικότερα, είναι επιλέξιμη δαπάνη εφ' όσον βαρύνει δαπάνες που χρησιμοποιούνται για την άσκηση εξαιρούμενων ή απαλλασσόμενων του ΦΠΑ δραστηριοτήτων του Δικαιούχου.
- Στις περιπτώσεις που ο ΦΠΑ βαρύνει δαπάνες οι οποίες χρησιμοποιούνται τόσο για την άσκηση δραστηριοτήτων για τις οποίες δεν παρέχεται δικαίωμα έκπτωσης όσο και για την άσκηση δραστηριοτήτων για τις οποίες παρέχεται το σχετικό δικαίωμα, ο ΦΠΑ είναι επιλέξιμη δαπάνη κατά το ποσοστό που δεν μπορεί να ανακτηθεί. Σημειώνεται ότι, όταν ο ΦΠΑ είναι επιλέξιμη δαπάνη, συμπεριλαμβάνεται στον επιχορηγούμενο π/υ και σε καμία περίπτωση δεν τον προσαυξάνει.
- Η τελική επιλεξιμότητα των δαπανών από την υλοποίηση των ενταγμένων προτάσεων θα επιβεβαιωθεί με επαλήθευση του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου.

Ως ημερομηνία **έναρξης επιλεξιμότητας δαπανών** ορίζεται:

- 1) για τις δαπάνες οι οποίες υπάγονται στο Γενικό Απαλλακτικό Κανονισμό, η ημερομηνία ηλεκτρονικής υποβολής της πρότασης στο Πρόγραμμα.**
- 2) για τις δαπάνες οι οποίες υπάγονται στον Κανονισμό Deminimis, η ημερομηνία προδημοσίευσης του Προγράμματος,**

Ως ημερομηνία **λήξης επιλεξιμότητας των δαπανών** των προτάσεων ορίζεται η **30.07.2025**. Η ολοκλήρωση των προτεινόμενων προτάσεων θα πρέπει να συντελεστεί έως την ως άνω ημερομηνία.

Οι ενισχύσεις της παρούσας δράσης θα διατεθούν στο πλαίσιο:

- του Κανονισμού ΕΕ/2023/2831 της Επιτροπής της 13ης Δεκεμβρίου 2023 σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (De Minimis).
- του Κανονισμού (ΕΕ) αρ.651/2014 της Επιτροπής για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων ως συμβατών με την κοινή αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 107 & 108 της συνθήκης (ΓΑΚ), και συγκεκριμένα με βάση το Άρθρο 38 (Επενδυτικές ενισχύσεις για μέτρα ενεργειακής απόδοσης εκτός από μέτρα ενεργειακής απόδοσης σε κτίρια) και το Άρθρο 38α (Επενδυτικές ενισχύσεις για μέτρα ενεργειακής απόδοσης σε κτίρια).

1.5 ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ – ΕΝΤΑΣΕΙΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ

1.5.1 Προϋπολογισμός Επενδυτικών Σχεδίων Ενεργειακής Αναβάθμισης

Ο επιχορηγούμενος προϋπολογισμός (δημόσια δαπάνη και ιδιωτική συμμετοχή, άνευ Φ.Π.Α.) κάθε επενδυτικής πρότασης δυνητικού δικαιούχου ενίσχυσης

- δεν δύναται να υπερβαίνει το ποσό των πεντακοσίων χιλιάδων ευρώ (500.000 €) για τον κλάδο του Τουρισμού.
- δεν δύναται να υπερβαίνει το ποσό των διακοσίων πενήντα χιλιάδων ευρώ (250.000 €) για τον κλάδο του Εμπορίου και των Υπηρεσιών.

Επισημαίνεται ότι στην περίπτωση ενισχύσεων για την παροχή συμβουλευτικών/ υποστηρικτικών εργασιών στο σύνολό τους δε δύναται να υπερβαίνουν το επτά τοις εκατό (7%) του επιχορηγούμενου προϋπολογισμού του επενδυτικού σχεδίου, με ανώτατο σύνολο υποστηρικτικών δαπανών τις 30.000 €.

Πέραν των ανωτέρω, σε κάθε περίπτωση ο επιχορηγούμενος προϋπολογισμός (δημόσια δαπάνη και ιδιωτική συμμετοχή **άνευ** Φ.Π.Α.) δε δύναται να υπερβαίνει το γινόμενο του 1,45 € επί το σύνολο της εκτιμώμενης ετήσιας εξοικονόμησης πρωτογενούς ενέργειας (kWh), όπως προκύπτει από το Α΄ Πιστοποιητικό Ενεργειακής Απόδοσης, ή από την Έκθεση Αποτελεσμάτων του Ενεργειακού Ελέγχου, κατά περίπτωση απαίτησης ως ορίζεται στην ενότητα 1.6.1. Στην περίπτωση όπου ο λόγος επιχορηγούμενου προϋπολογισμού προς την ετήσια εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας είναι μικρότερος του 1,45, τα επιλέξιμα ποσά μειώνονται αναλογικά.

Γενικές επισημάνσεις:

Σε περίπτωση που το υποβαλλόμενο επενδυτικό σχέδιο τόσο για τον κλάδο του Τουρισμού όσο και για τον κλάδο του Εμπορίου και των Υπηρεσιών έχει προϋπολογισμό μεγαλύτερο από το ως άνω ποσό ανά κατηγορία δραστηριότητας, τότε θα κρίνεται επιλέξιμο ΜΟΝΟ μέχρι του ορίου που τίθεται. Το υπόλοιπο τμήμα του προϋπολογισμού αποτελεί μη επιλέξιμη δαπάνη και **υλοποιείται υποχρεωτικά**, εφόσον συνεισφέρει στην επίτευξη του ενεργειακού στόχου που έχει τεθεί κατά την υποβολή του επενδυτικού σχεδίου.

Για τα όρια και τις μέγιστες εντάσεις ενίσχυσης, λαμβάνεται υπόψη το συνολικό ποσό των κρατικών ενισχύσεων που χορηγούνται στην ενισχυόμενη δραστηριότητα/ στο ενισχυόμενο έργο/ στην επιχείρηση.

1.5.2 Εντάσεις Ενίσχυσης

1.5.2.1. Επενδυτικές ενισχύσεις για μέτρα ενεργειακής απόδοσης εκτός από μέτρα ενεργειακής απόδοσης σε κτίρια

Επιλέξιμες δαπάνες, στο πλαίσιο του άρθρου 38 του ΓΑΚ, είναι οι πρόσθετες επενδυτικές δαπάνες που απαιτούνται ώστε να επιτευχθεί το υψηλότερο επίπεδο ενεργειακής απόδοσης. Καθορίζονται συγκρίνοντας το κόστος της επένδυσης με το κόστος του αντιπαραδείγματος το οποίο θα προέκυπτε εάν δεν είχε χορηγηθεί η ενίσχυση, ως εξής:

α) αν το αντιπάρδειγμα συνίσταται στην πραγματοποίηση επένδυσης χαμηλότερης ενεργειακής απόδοσης που αντιστοιχεί στη συνήθη εμπορική πρακτική στον συγκεκριμένο τομέα ή στο πλαίσιο της

συγκεκριμένης δραστηριότητας, οι επιλέξιμες δαπάνες συνίστανται στη διαφορά μεταξύ του κόστους της επένδυσης για την οποία χορηγείται κρατική ενίσχυση και του κόστους της επένδυσης χαμηλότερης ενεργειακής απόδοσης·

β) αν το αντιπάρδειγμα συνίσταται στην πραγματοποίηση της ίδιας επένδυσης σε μεταγενέστερη χρονική στιγμή, οι επιλέξιμες δαπάνες συνίστανται στη διαφορά μεταξύ του κόστους της επένδυσης για την οποία χορηγείται κρατική ενίσχυση και της καθαρής παρούσας αξίας του κόστους της μεταγενέστερης επένδυσης, με αναγωγή κατά τον χρόνο κατά τον οποίο θα πραγματοποιούνταν η ενισχυόμενη επένδυση·

γ) αν το αντιπάρδειγμα συνίσταται στη διατήρηση των υφιστάμενων εγκαταστάσεων και του υφιστάμενου εξοπλισμού σε λειτουργία, οι επιλέξιμες δαπάνες συνίστανται στη διαφορά μεταξύ του κόστους της επένδυσης για την οποία χορηγείται κρατική ενίσχυση και της καθαρής παρούσας αξίας της επένδυσης στη συντήρηση, επισκευή και εκσυγχρονισμό της υφιστάμενης εγκατάστασης και του υφιστάμενου εξοπλισμού, με αναγωγή κατά τον χρόνο κατά τον οποίο θα πραγματοποιούνταν η ενισχυόμενη επένδυση·

δ) στην περίπτωση εξοπλισμού που αποτελεί αντικείμενο σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης, οι επιλέξιμες δαπάνες συνίστανται στη διαφορά, από άποψη καθαρής παρούσας αξίας, μεταξύ της μίσθωσης του εξοπλισμού για τον οποίο χορηγείται κρατική ενίσχυση και της μίσθωσης του λιγότερο ενεργειακά αποδοτικού εξοπλισμού που θα μισθωνόταν εάν δεν είχε χορηγηθεί η ενίσχυση· το κόστος μίσθωσης δεν περιλαμβάνει δαπάνες που σχετίζονται με τη λειτουργία του εξοπλισμού ή της εγκατάστασης (κόστος καυσίμων, ασφάλιση, συντήρηση, άλλα αναλώσιμα), ανεξάρτητα από το αν καλύπτονται από τη σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης·

Σε όλες τις περιπτώσεις που απαριθμούνται στο πρώτο εδάφιο, το αντιπάρδειγμα αντιστοιχεί σε επένδυση με συγκρίσιμη παραγωγική ικανότητα και διάρκεια που συμμορφώνεται με τα ήδη ισχύοντα ενωσιακά πρότυπα. Το αντιπάρδειγμα πρέπει να είναι αξιόπιστο υπό το πρίσμα των νομικών απαιτήσεων, των συνθηκών της αγοράς και των κινήτρων που παρέχει το σύστημα εμπορίας εκπομπών της ΕΕ (ΣΕΔΕ της ΕΕ).

Όταν η επένδυση συνίσταται σε σαφώς προσδιορίσιμη επένδυση που αποσκοπεί αποκλειστικά στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης, για την οποία δεν υπάρχει λιγότερο ενεργειακά αποδοτικό αντιπάρδειγμα όσον αφορά την επένδυση, επιλέξιμες δαπάνες είναι οι συνολικές επενδυτικές δαπάνες.

Οι δαπάνες που δεν συνδέονται άμεσα με την επίτευξη υψηλότερου επιπέδου ενεργειακής απόδοσης δεν είναι επιλέξιμες.

Κατά παρέκκλιση των ανωτέρω οριζόμενων, οι επιλέξιμες δαπάνες μπορούν να καθορίζονται χωρίς προσδιορισμό του αντιπαραδείγματος. Στην περίπτωση αυτή, οι επιλέξιμες δαπάνες είναι οι συνολικές επενδυτικές δαπάνες που συνδέονται άμεσα με την επίτευξη υψηλότερου επιπέδου ενεργειακής απόδοσης και οι εφαρμοστέες εντάσεις ενίσχυσης και πριμοδοτήσεις

μειώνονται κατά 50 %.

Οι εντάσεις ενίσχυσης των επενδυτικών σχεδίων για το σύνολο των επιλέξιμων δαπανών των επενδυτικών σχεδίων για μέτρα ενεργειακής απόδοσης εκτός από μέτρα ενεργειακής απόδοσης σε κτίρια, έχουν ως ακολούθως:

Μέγεθος επιχείρησης \ Τύπος επιχείρησης	Δαπάνες εξοικονόμησης ενέργειας (ΓΑΚ (ΕΕ) αριθ. 651/2014 Άρθρο 38	Υποστηρικτικές δαπάνες (De Minimis)
Μεγάλες Επιχειρήσεις που εντάσσονται σε ήδη οργανωμένο ομοιόμορφο δίκτυο διανομής προϊόντων ή παροχής υπηρεσιών και οι οποίες εκμεταλλεύονται κατόπιν σχετικών συμβάσεων άδειες εκμετάλλευσης δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, που αφορούν συνήθως εμπορικά σήματα ή διακριτικούς τίτλους και τεχνογνωσία για την χρήση και τη διανομή αγαθών ή υπηρεσιών (π.χ. franchising, Shop in shop, δίκτυο πρακτόρευσης κλπ).	30%	40%
Μεσαίες	40%	
Μικρές και πολύ Μικρές	50%	

1.5.2.2. Επενδυτικές ενισχύσεις για μέτρα ενεργειακής απόδοσης σε κτίρια

Επιλέξιμες δαπάνες είναι οι συνολικές επενδυτικές δαπάνες. Οι δαπάνες που δεν συνδέονται άμεσα με την επίτευξη υψηλότερου επιπέδου ενεργειακής απόδοσης στο κτίριο δεν είναι επιλέξιμες.

Μέγεθος επιχείρησης \ Τύπος επιχείρησης	Δαπάνες εξοικονόμησης ενέργειας (ΓΑΚ (ΕΕ) αριθ. 651/2014 Άρθρο 38α)	Υποστηρικτικές δαπάνες (De Minimis)
Μεγάλες Επιχειρήσεις που εντάσσονται σε ήδη οργανωμένο ομοιόμορφο δίκτυο διανομής προϊόντων ή παροχής υπηρεσιών και οι οποίες εκμεταλλεύονται κατόπιν σχετικών συμβάσεων άδειες εκμετάλλευσης	45%	40%

δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, που αφορούν συνήθως εμπορικά σήματα ή διακριτικούς τίτλους και τεχνογνωσία για την χρήση και τη διανομή αγαθών ή υπηρεσιών (π.χ. franchising, Shop in shop, δίκτυο πρακτόρευσης κλπ).		
Μεσαίες	55%	
Μικρές και πολύ Μικρές	65%	

Όταν η επένδυση συνίσταται στην εγκατάσταση ή την αντικατάσταση ενός μόνο τύπου δομικού στοιχείου, όπως ορίζεται στο άρθρο 2 σημείο 9) της οδηγίας 2010/31/ΕΕ, η ένταση της ενίσχυσης δεν υπερβαίνει το 25 %.

Όταν η ενίσχυση για επενδύσεις σε κτίρια, οι οποίες πραγματοποιούνται για τη συμμόρφωση με τα ελάχιστα πρότυπα ενεργειακής απόδοσης που χαρακτηρίζονται ως ενωσιακά πρότυπα, χορηγείται λιγότερο από 18 μήνες πριν από την έναρξη ισχύος των ενωσιακών προτύπων, η ένταση της ενίσχυσης δεν πρέπει να υπερβαίνει το 15 % των επιλέξιμων δαπανών όταν η επένδυση συνίσταται στην εγκατάσταση ή την αντικατάσταση ενός μόνο τύπου δομικού στοιχείου, όπως ορίζεται στο άρθρο 2 σημείο 9) της Οδηγίας 2010/31/ΕΕ, και το 20 % σε όλες τις άλλες περιπτώσεις.

1.6. ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ – ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ

1.6.1 Ενεργειακός Στόχος

Για κάθε επενδυτικό σχέδιο ενεργειακής αναβάθμισης που υποβάλλεται και επιχορηγείται στο πλαίσιο του προγράμματος, ο ελάχιστος ενεργειακός στόχος καθορίζεται ως ακολούθως:

- εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας τουλάχιστον κατά 40% σε σύγκριση με την κατάσταση πριν από την επένδυση
- μείωση εκπεμπόμενων ρύπων (CO₂) τουλάχιστον κατά 35%
- για το/α κτίριο/α ή την κτιριακή μονάδα που περιλαμβάνονται στο επενδυτικό σχέδιο ενεργειακής αναβάθμισης, θα πρέπει να επιτυγχάνεται από την υλοποίηση του σχεδίου αναβάθμιση της ενεργειακής του/ς κατηγορίας, βάσει ΠΕΑ τουλάχιστον κατά δύο (2) ενεργειακές τάξεις σε σχέση με την υπάρχουσα κατάσταση (ή υποχρεωτικά B+ κλάση όταν πρόκειται για ριζική ανακαίνιση), εφόσον πρόκειται για αναβάθμιση κτιριακών υποδομών που εμπίπτουν στις διατάξεις του ν.4122/2013. Για τον υπολογισμό της ενεργειακής αναβάθμισης κατά δύο τουλάχιστον κατηγορίες δεν θα πρέπει να συνυπολογίζεται η συνεισφορά εφαρμογών ηλεκτροπαραγωγής από Α.Π.Ε. ή/και ΣΗΘΥΑ. Επισημαίνεται ότι στην περίπτωση επενδυτικών σχεδίων ενεργειακής αναβάθμισης που δεν πληρούν τα παραπάνω κριτήρια απορρίπτονται από την διαδικασία αξιολόγησης.

Η τεκμηρίωση της αναγκαιότητας των παρεμβάσεων και η επίτευξη του στόχου της εξοικονόμησης πρωτογενούς ενέργειας τουλάχιστον κατά 40% και της μείωσης των εκπεμπόμενων ρύπων CO₂ τουλάχιστον κατά 35% προκύπτει κατά περίπτωση από την Έκθεση Αποτελεσμάτων του Ενεργειακού Ελέγχου, όπως αυτή ορίζεται στη σχετική ΥΑ καθώς και στα συνοδευτικά αυτής κείμενα εφαρμογής (Εγκυκλίους και Πληροφοριακό υλικό

τα οποία είναι αναρτημένα στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας - www.ypen.gov.gr ή από το Πιστοποιητικό Ενεργειακής Απόδοσης (ΠΕΑ), εφόσον πρόκειται για αναβάθμιση των κτιριακών υποδομών.

1.6.2 Αποτίμηση Ενεργειακού Στόχου

Στην περίπτωση που το ΕΣ αναφέρεται σε κτίριο ή κτιριακή μονάδα, η αξιολόγησή του γίνεται βάσει ΠΕΑ. Στην περίπτωση που το ΕΣ αφορά σε κτιριακές εγκαταστάσεις για τις οποίες δεν προβλέπεται η έκδοση ΠΕΑ βάσει ΚΕΝΑΚ ή σε μη κτιριακές εγκαταστάσεις, ή περιλαμβάνει κτίρια και μη κτιριακές εγκαταστάσεις όπου υπάρχουν διακριτές καταναλώσεις, η αποτίμηση του ενεργειακού στόχου για αυτές γίνεται επί τη βάσει ενεργειακού ελέγχου. Ομοίως, στην περίπτωση των Μεγάλων Επιχειρήσεων η αποτίμηση του ενεργειακού στόχου γίνεται βάσει ενεργειακού ελέγχου, ανεξαρτήτως των πραγματοποιούμενων παρεμβάσεων.

Πριν την αποπληρωμή του επενδυτικού σχεδίου ενεργειακής αναβάθμισης,

- i. σε περίπτωση που η αποτίμηση του ενεργειακού στόχου του ΕΣ έγινε βάσει ΠΕΑ, πραγματοποιείται δεύτερη ενεργειακή επιθεώρηση μετά την αποπεράτωση του έργου.
- ii. σε περίπτωση που για την αξιολόγηση του ΕΣ είχε διενεργηθεί ενεργειακός έλεγχος, πραγματοποιείται δεύτερος ενεργειακός έλεγχος, τουλάχιστον 12 μήνες μετά την ολοκλήρωση του φυσικού αντικείμενου του ΕΣ.

Μετά την υλοποίηση του συνόλου των παρεμβάσεων, ο ωφελούμενος καταχωρίζει ηλεκτρονικά τα σχετικά παραστατικά και αιτείται ηλεκτρονικά για τη διαδικασία κλήρωσης ενεργειακού επιθεωρητή/ ενεργειακού ελεγκτή για τη διενέργεια της δεύτερης ενεργειακής επιθεώρησης/ του δεύτερου ενεργειακού ελέγχου. Επισημαίνεται ότι ο Ενεργειακός Επιθεωρητής/ Ενεργειακός Ελεγκτής που θα διενεργήσει τη δεύτερη ενεργειακή επιθεώρηση/ το δεύτερο ενεργειακό έλεγχο και κατόπιν θα εκδώσει το Β΄ ΠΕΑ/ τη δεύτερη Έκθεση Ενεργειακού Ελέγχου θα πρέπει να είναι υποχρεωτικά διαφορετικός από τον Ενεργειακό Επιθεωρητή/ Ενεργειακό Ελεγκτή που έχει εκδώσει το Α΄ ΠΕΑ/ την πρώτη Έκθεση Ενεργειακού Ελέγχου. Η διαδικασία επιλογής γίνεται με ευθύνη και αρμοδιότητα του Τ.Ε.Ε. κατόπιν κλήρωσης από ειδικό μητρώο Ενεργειακών Επιθεωρητών/ Ενεργειακών Ελεγκτών που διατηρεί η Γενική Διεύθυνση Σώματος Επιθεωρητών Ελεγκτών του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, κατά την οποία τηρείται η σχετική νομοθεσία περί ασυμβίβαστου των Ενεργειακών Επιθεωρητών/ Ενεργειακών Ελεγκτών.

Η αποπληρωμή του επενδυτικού σχεδίου ενεργειακής αναβάθμισης δεν πραγματοποιείται, εάν κατά την ενεργειακή επιθεώρηση ή τον ενεργειακό έλεγχο διαπιστωθεί **σημαντική αρνητική απόκλιση** των εκτιμώμενων αποτελεσμάτων από τα αναμενόμενα αποτελέσματα βάσει των οποίων αξιολογήθηκε το επενδυτικό σχέδιο και τέθηκαν ως ενεργειακοί στόχοι. Θεωρείται ότι υπάρχει σημαντική αρνητική απόκλιση στις κάτωθι αναφερόμενες περιπτώσεις:

- i) εάν δεν επιτυγχάνεται αναβάθμιση της ενεργειακής κατηγορίας βάσει ΠΕΑ τουλάχιστον κατά δύο (2) ενεργειακές τάξεις σε σχέση με την υπάρχουσα κατάταξη (ή υποχρεωτικά Β+ κλάση όταν πρόκειται για ριζική ανακαίνιση), εφόσον πρόκειται για αναβάθμιση κτιριακών υποδομών που εμπίπτουν στις διατάξεις του ν.4122/2013
- ii) εάν η ετήσια εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας ή/και η μείωση εκπεμπόμενων ρύπων, που επιτυγχάνονται μετά την υλοποίηση της επένδυσης, υπολείπονται των αναμενόμενων (οι οποίες έχουν τεθεί ως ενεργειακός στόχος κατά την υποβολή και έγκριση της πρότασης) κατά ποσοστό μεγαλύτερο από 10%.

Σε κάθε περίπτωση ΕΣ που αφορά παρεμβάσεις ενεργειακής εξοικονόμησης σε κτίρια, εφόσον εξαιτίας της διαπιστούμενης απόκλισης, έστω και αν αυτή δεν είναι σημαντική, η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης του κτιρίου μετρούμενη ως πρωτογενής ενέργεια είναι μικρότερη από 40 % σε σύγκριση με την κατάσταση πριν από την επένδυση, αφαιρείται από την ενίσχυση το ποσοστό της προσαύξησης της παρ. 16 του άρθρου 38α του Κανονισμού 651/2014.

Η επιχείρηση δικαιούται να επιδιώξει τη διόρθωση της σημειωθείσας απόκλισης μέσα στο επόμενο εξάμηνο και να ζητήσει επανάκριση. Στην περίπτωση αυτή, καταβάλει η ίδια η επιχείρηση τις δαπάνες του νέου ενεργειακού ελέγχου ή της νέας ενεργειακής επιθεώρησης και η νέα ενεργειακή επιθεώρηση/ ο νέος ενεργειακός έλεγχος διενεργείται από κληρωτό μηχανικό, διαφορετικό από εκείνον που διενήργησε την πρώτη ενεργειακή επιθεώρηση/ τον πρώτο ενεργειακό έλεγχο. Σε περίπτωση που δεν επιτευχθεί διόρθωση της σημειωθείσας απόκλισης κατά τα ανωτέρω οριζόμενα, εκδίδεται απόφαση ανάκλησης της απόφασης ένταξης (Απόφαση Απένταξης) από το Πρόγραμμα, δεν πραγματοποιείται η αποπληρωμή της δημόσιας επιχορήγησης ενώ ταυτόχρονα τεκμαίρεται η υποχρέωση του δικαιούχου φορέα να επιστρέψει εντόκως, σύμφωνα με το επιτόκιο ανάκτησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την μέχρι τότε ληφθείσα δημόσια επιχορήγηση ως αχρεωστήτως καταβληθείσα.

1.7 ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ

Η διάρκεια υλοποίησης κάθε επενδυτικού σχεδίου ενεργειακής αναβάθμισης δεν μπορεί να υπερβαίνει **τους δεκαπέντε (15) μήνες** από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης ένταξης της πρότασης.

1.8 ΥΠΟΒΟΛΗ, ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΕΓΚΡΙΣΗ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

Οι επιχειρήσεις που επιθυμούν να συμμετάσχουν στο Πρόγραμμα, υποβάλλουν αίτηση χρηματοδότησης μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας του Προγράμματος <https://exoikonomo-epixeiro2023.gov.gr/>.

Για την υποβολή της αίτησης απαιτείται υποχρεωτικά η προηγούμενη ταυτοποίηση του αιτούντος με τη χρήση των προσωπικών κωδικών – διαπιστευτηρίων της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων Δημόσιας Διοίκησης του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης (taxisnet), σύμφωνα με το άρθρο 24 του ν.4727/2020 (Α' 184).

Η αίτηση υποβάλλεται από εκπρόσωπο της επιχείρησης που κατέχει νομίμως τους κωδικούς (username & password) πρόσβασης της επιχείρησης στις φορολογικές υπηρεσίες της ΑΑΔΕ (πληροφοριακό σύστημα taxisnet). Προκειμένου να εισέλθει στην Ηλεκτρονική Πλατφόρμα και να δημιουργήσει νέα αίτηση, ο αιτών θα πρέπει να επιβεβαιώσει την ταυτότητα της επιχείρησης χρησιμοποιώντας τους εταιρικούς κωδικούς πρόσβασης στο Taxsinet. Για το σκοπό αυτό:

- Παρέχει τη συναίνεσή του για την επεξεργασία των αναγκαίων δεδομένων στο πλαίσιο υποβολής, ελέγχου και έγκρισης της Αίτησης Επιχορήγησης, και δηλώνει ότι έχει λάβει γνώση και συμφωνεί - συμμορφώνεται με τους όρους και διαδικασίες του Προγράμματος.
- Μεταβαίνει στο ασφαλές περιβάλλον της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών

Συστημάτων Δημόσιου Τομέα (ΓΓΠΣ) για την καταχώρηση των εταιρικών διαπιστευτηρίων στην υπηρεσία αυθεντικοποίησης χρηστών.

Μετά την ταυτοποίηση του, δημιουργείται νέα αίτηση και ο αιτών υποβάλλει αίτηση δηλώνοντας - μεταξύ άλλων:

- ότι στο κτίριο/α/κτιριακή/ές μονάδες της επιχείρησης μπορεί να υλοποιηθεί η αιτούμενη επένδυση και δεν υπάρχει περιορισμός από κανονισμούς λειτουργίας (π.χ. κανονισμός πολυκατοικίας, κανονισμός λειτουργίας κτηρίου κ.λπ.) ή το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο,
- ότι, εφόσον η εγκατάσταση όπου λαμβάνει χώρα η επένδυση είναι μισθωμένη / παραχωρούμενη υπάρχει συναίνεση του ιδιοκτήτη,
- ότι οι εγκαταστάσεις και ο εξοπλισμός που χρηματοδοτείται δεν μισθώνεται/παραχωρείται για άλλη χρήση
- ότι δεν έχει υποβάλει αίτηση επιδότησης για την ίδια, ή μέρος αυτής, επένδυσης ή/ και τη σχετική συμπληρωματική υπηρεσία από άλλο Ταμείο ή χρηματοδοτικό μέσο ή από άλλο πρόγραμμα ευρωπαϊκό ή εθνικό.
- Τα στοιχεία των πραγματικών δικαιούχων κατά την έννοια των παρ. 17 και 18 του άρθρου 3 του Ν.4557/2018

Ο αιτών ελέγχει ο ίδιος τα στοιχεία που αντλούνται αυτόματα από τρίτες υπηρεσίες και μητρώα του Δημοσίου που αφορούν την αίτησή του (και δη στην επιβεβαίωση των κριτηρίων επιλεξιμότητας). Ο αιτών μεριμνά για την ακρίβεια και ορθότητα των στοιχείων αυτών προχωρώντας, όπου είναι εφικτό και προβλέπεται, σε επικαιροποίηση ή διόρθωσή τους στις τρίτες υπηρεσίες και μητρώα του Δημοσίου, πριν την υποβολή της αίτησης χρηματοδότησης. Παράλληλα, ο αιτών καταχωρεί τυχόν συμπληρωματικά στοιχεία που θα του ζητηθούν κατά περίπτωση. Στο τέλος της παραπάνω διαδικασίας, ο αιτών υποβάλλει την αίτηση χρηματοδότησης.

Αναλυτικές πληροφορίες για τη δομή, τον τρόπο συμπλήρωσης και υποβολής των αιτήσεων θα περιλαμβάνονται στην ψηφιακή πλατφόρμα του Προγράμματος ή/και σε σχετικές ανακοινώσεις που θα εκδίδει ο Φορέας Υλοποίησης. Η Αίτηση Χρηματοδότησης επέχει τη θέση υπεύθυνης δήλωσης του ν. 1599/1986, ως προς την ακρίβεια των στοιχείων που αναγράφονται σε αυτήν. Οποιαδήποτε ψευδής αναφορά ή αναντιστοιχία με τα πραγματικά στοιχεία, πέραν των οικονομικών επιπτώσεων, ενδέχεται να επιφέρει και ποινικές κυρώσεις. Για το σκοπό αυτό πριν την υποβολή της αίτησης χρηματοδότησης θα προηγείται γνωστοποίηση και ρητή αποδοχή όλων των όρων και προϋποθέσεων από την πλευρά του ωφελούμενου.

Έλεγχος αιτήσεων χρηματοδότησης

Όσες αιτήσεις υποβάλλονται επιτυχώς επιλέγονται είτε μέχρις εξαντλήσεως της διαθέσιμης δημόσιας δαπάνης του Προγράμματος είτε μέχρι την κάλυψη του συνόλου των αιτήσεων, εφόσον επαρκεί η αντίστοιχη δημόσια δαπάνη, και εντάσσονται στον πίνακα επιλέξιμων προς χρηματοδότηση αιτήσεων. Οι υπόλοιπες αιτήσεις που υποβάλλονται μέχρι τη λήξη του Προγράμματος και εφόσον η διαθέσιμη δημόσια δαπάνη του Προγράμματος έχει καλυφθεί, θα εισέρχονται στον πίνακα των επιλαχουσών αιτήσεων με βάση την σειρά κατάθεσης αυτών.

Συγκεκριμένα, όλες οι αιτήσεις που θα οριστικοποιηθούν και θα υποβληθούν εμπροθέσμως ελέγχονται ανά τακτά διαστήματα (ανά 2 εβδομάδες ή βάσει σχετικής απόφασης του Φορέα Υλοποίησης) μέχρι την καταληκτική ημερομηνία υποβολής αιτήσεων της παραγράφου 1.2. Κατά τον έλεγχο πραγματοποιείται:

- ο έλεγχος και επιβεβαίωση της επιλεξιμότητάς τους,
- η ανακοίνωση των αποτελεσμάτων και η έγγραφη ενημέρωση των Δικαιούχων για το ανώτατο ποσό της ενίσχυσης, που δικαιούνται (μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου).

Μετά την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων, γίνεται η ένταξη των επιχειρήσεων εκείνων για τις οποίες η δημόσια δαπάνη επαρκεί.

Ανακοίνωση αποτελεσμάτων – Ενστάσεις - Τελική έγκριση

Τα αποτελέσματα της προηγούμενης παραγράφου επικυρώνονται με σχετική Απόφαση του Φορέα Υλοποίησης και κοινοποιούνται στον δικτυακό τόπο του Προγράμματος, με παράλληλη ενημέρωση του συνόλου των αιτούντων. Επί των οριστικών πινάκων υπαγωγής παρέχεται το δικαίωμα υποβολής ένστασης από την πλευρά των ωφελούμενων.

Κατά τον χρόνο έναρξης της υποβολής αιτήσεων και για τις ανάγκες της διαδικασίας των ενστάσεων, με απόφαση του Φορέα Υλοποίησης συγκροτείται Επιτροπή Ενστάσεων, από υπαλλήλους του Φορέα Υλοποίησης. Αξιολογητές του Φορέα Υλοποίησης και μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης δεν δύνανται να συμμετάσχουν στην Επιτροπή Ενστάσεων.

Η εκδοθείσα επί της ενστάσεως απόφαση καθιστά οριστική την πράξη ένταξης ή την τυχόν απόρριψη αυτής αποκλεισμένου έτερου σταδίου διοικητικής προσφυγής.

Δυνατότητα ένστασης προβλέπεται σε περιπτώσεις όπου υπεισέρχεται παράγοντας υποκειμενικής αξιολογικής κρίσης, είτε υπάρχει πιθανότητα λάθους υπολογισμού εκ μέρους του αρμοδίων οργάνων. Αντίθετα, λόγω του μαζικού χαρακτήρα του Προγράμματος και της αυτόματης διασταύρωσης στοιχείων, ο Φορέας Υλοποίησης δεν υποχρεούται να λαμβάνει υπόψη ενστάσεις που αμφισβητούν τα δεδομένα υπολογισμού των κριτηρίων επιλεξιμότητας και βαθμολόγησης, εφόσον αυτά αντλούνται από επίσημα ηλεκτρονικά μητρώα του δημόσιου τομέα.

Οι ενστάσεις υποβάλλονται ηλεκτρονικά μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου εντός αποκλειστικής προθεσμίας επτά (7) ημερολογιακών ημερών, από την επομένη της ανακοίνωσης των προσωρινών αποτελεσμάτων. Για να είναι δυνατή η εξέταση της ένστασης θα πρέπει απαραίτητως να περιλαμβάνει:

- τον μοναδικό κωδικό της αίτησης που υποβλήθηκε στην ηλεκτρονική πλατφόρμα του Προγράμματος, για λόγους ταυτοποίησης,
- το ΑΦΜ του ωφελούμενου/αιτούντα, καθώς και
- την τεκμηρίωση τυχόν λάθους υπολογισμού και την επισύναψη των αντίστοιχων τεκμηρίων.

Ο Φορέας Υλοποίησης είναι αρμόδιος για την παραλαβή και διοικητική διεκπεραίωση των ενστάσεων. Κάθε ένσταση εξετάζεται ως προς το τυπικό σκέλος, και εφόσον πληροί τις προϋποθέσεις, διερευνάται και ως προς την ουσία αυτής.

Οι ωφελούμενοι των οποίων οι αιτήσεις κατατάσσονται στους πίνακες εγκεκριμένων αιτήσεων, μπορούν να προχωρήσουν στην υλοποίηση της επένδυσης.

Σε περίπτωση μη υποβολής του απαιτούμενου Α΄ ΠΕΑ ή Έκθεσης πρώτου ενεργειακού ελέγχου, γίνεται αυτόματη απένταξη αυτής από το Πρόγραμμα.

Σε περίπτωση όπου λαμβάνεται δάνειο από χρηματοδοτικό εργαλείο με χρηματοδότηση ή συγχρηματοδότηση από την ΕΕ, συνυπολογίζεται το ισοδύναμο της επιχορήγησης σύμφωνα με τους όρους του συγκεκριμένου εργαλείου, προκειμένου να τηρηθεί η ανώτατη ένταση ενίσχυσης που δύναται να δοθεί στην συγκεκριμένη επένδυση.

Με την προϋπόθεση της επάρκειας των κονδυλίων, αιτήσεις που έχουν ενταχθεί στον πίνακα επιλαχουσών δύνανται να επιλεγούν σε μεταγενέστερο στάδιο από το Φορέα Υλοποίησης, ο οποίος ενεργοποιεί επιπλέον αιτήσεις κατά σειρά προτεραιότητας στην ψηφιακή πλατφόρμα του Προγράμματος. Η ανωτέρω πράξη επέχει θέση διαπιστωτικής απόφασης στο πλαίσιο της αρχικής απόφασης επικύρωσης των οριστικών αποτελεσμάτων.

1.9 ΕΛΕΓΧΟΙ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΙΣ

1.9.1. Διοικητικές Επαληθεύσεις

Διοικητικές επαληθεύσεις πραγματοποιούνται στο σύνολο των ωφελούμενων με αυτοματοποιημένο τρόπο μέσω της Ψηφιακής Πλατφόρμας του Προγράμματος.

Για τους σκοπούς του Προγράμματος, ως διοικητική επαλήθευση του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου νοείται:

- η επιβεβαίωση της επιλεξιμότητας του ωφελούμενου, όπως αυτή διασφαλίζεται μέσω ελέγχου και διασταύρωσης των στοιχείων του ωφελούμενου πριν την έγκριση της αίτησης συμμετοχής του στο Πρόγραμμα.
- Ο Έλεγχος σώρευσης, μέσω του Πληροφοριακού Συστήματος Σώρευσης Κρατικών Ενισχύσεων (Sorefsis.gr), έτσι ώστε εντοπιστούν τυχόν κρατικές ενισχύσεις που έχει λάβει η επιχείρηση και εμπίπτουν στον κανονισμό de minimis.

1.9.2. Διενέργεια επιπλέον δειγματοληπτικών ελέγχων από τους αρμόδιους φορείς

Πέραν των διοικητικών επαληθεύσεων, τόσο ο Φορέας Υλοποίησης όσο και το αρμόδιο όργανο του ΥΠΕΝ, δύνανται να πραγματοποιούν δειγματοληπτικούς επιτόπιους ελέγχους σε ωφελούμενους που συμμετέχουν στο Πρόγραμμα, προκειμένου να διαπιστωθεί η ορθή τήρηση των διαδικασιών και όρων του Προγράμματος. Η στόχευση των ελέγχων και ο καθορισμός του δείγματος μπορεί να βασίζεται:

- i) σε τυχαία επιλογή,
- ii) σε ανάλυση στατιστικών δεδομένων ή
- iii) ως απόκριση σε αναφορές και καταγγελίες από τρίτα μέρη.

Σε περίπτωση διενέργειας ελέγχου, οι ελεγχόμενοι υποχρεούνται να διευκολύνουν τα αρμόδια όργανα και να παρέχουν κάθε αναγκαία πληροφορία και στοιχεία σχετικά με την υλοποίηση του Προγράμματος και τη συμμετοχή τους σε αυτό. Έλεγχος μπορεί να πραγματοποιηθεί επιτόπια ή/ και εξ' αποστάσεως (ηλεκτρονικά), μέσω παροχής τους τους ελεγχόμενους συγκεκριμένων πληροφοριών ή τεκμηρίων που θα ζητηθούν.

1.10 ΚΑΤΑΒΟΛΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ

Μετά την απόφαση Ένταξης, οι δικαιούχοι χρηματοδότησης εισέρχονται στην πλατφόρμα των escrow accounts, κατόπιν αυθεντικοποίησης μέσω Taxisnet, και υποβάλλουν ηλεκτρονικά αίτηση συμμετοχής στο πρόγραμμα χρηματοδότησης, στο πλαίσιο της οποίας ζητούνται τα ακόλουθα:

- i) Επιλογή του πιστωτικού ιδρύματος για την δημιουργία/διαχείριση του ειδικού δεσμευμένου καταπιστευτικού λογαριασμού, ανά ενάρημο έργου της Συλλογικής Απόφασης έργων του Ταμείου Ανάκαμψης («ΣΑΤΑ») όπου είναι ενταγμένη η δράση,
- ii) δήλωση τραπεζικού λογαριασμού (IBAN) που ήδη τηρεί ο δικαιούχος στο πιστωτικό

ίδρυμα της επιλογής του, για την διαχείριση πληρωμών, όπως ενδεικτικά των παρακάτω:

- εξόδων, για τις περιπτώσεις πληρωμής προμηθευτών
  - πληρωμών, για τις περιπτώσεις πιστώσεων απευθείας στον δικαιούχο χρηματοδότησης
- iii) δήλωση, με την οποία ο Δικαιούχος βεβαιώνει αποδοχή με ηλεκτρονικό τρόπο κατά την είσοδο του στην πλατφόρμα, η οποία και επέχει θέση υπεύθυνης δήλωσης του ν.1599/1986 όσων αναφέρονται στο Παράρτημα 2 το οποίο και αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της παρούσης, και περιλαμβάνει κατ' ελάχιστον τα κάτωθι:
- ότι έχει ενημερωθεί για τους όρους του προγράμματος χρηματοδότησης του άρθρου 58 του ν. 4915/2022 (Α' 63), όπως αυτό εξειδικεύεται στο άρθρο 59 του ν. 4949/2022 (Α' 126), καθώς και για την κείμενη νομοθεσία αναφορικά με την επιστροφή αδιάθετων ποσών, στις περιπτώσεις που προβλέπει ο νόμος, καθώς και των τυχόν δημιουργούμενων, από την παραμονή των πιστώσεων στον άνω ειδικό δεσμευμένο καταπιστευτικό λογαριασμό, τόκων στο Ελληνικό Δημόσιο, χωρίς τη συγκατάθεση του δικαιούχου/ωφελούμενου, καθώς και για την ενημέρωση των αρμόδιων υπηρεσιών του Ελληνικού Δημοσίου αναφορικά με τα στοιχεία του ειδικού λογαριασμού (IBAN, δικαιούχος), την κίνηση του ανωτέρω ειδικού δεσμευμένου λογαριασμού, την ύπαρξη τυχόν υπολοίπων καθώς και τυχόν κινήσεις και εκταμιεύσεις που έχουν πραγματοποιηθεί από αυτόν,
  - ότι έχει λάβει γνώση των δηλώσεων και αποποίησης ευθυνών του πιστωτικού ιδρύματος έναντι του δικαιούχου/ πελάτη η οποία θα πρέπει να υποβάλλεται ταυτόχρονα με το αίτημα ανοίγματος του λογαριασμού.

Η πίστωση του καταπιστευτικού λογαριασμού υλοποιείται από τον φορέα επί τη βάση του οριστικού καταλόγου δικαιούχων και μετά την υποβολή του 1ου ΠΕΑ ή/και Έκθεσης αποτελεσμάτων Ενεργειακού Ελέγχου. Η ΓΔΟΥ του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, ως υπόλογος διαχειριστής, μεταφέρει το συνολικό ποσό από το λογαριασμό του έργου της οικείας ΣΑΤΑ, με ηλεκτρονική πληρωμή (eps) σε ενδιάμεσο λογαριασμό του ΤΕΕ. Στη συνέχεια με χρέωση του ενδιάμεσου λογαριασμού μεταφέρονται τα ποσά μέσω της ΔΙΑΣ ΑΕ προς τους αναλυτικούς τραπεζικούς ειδικούς δεσμευμένους λογαριασμούς (ΕΔΛ) των δικαιούχων.

Πριν το αίτημα αποδέσμευσης, ο δικαιούχος οφείλει να υποβάλει την Ηλεκτρονική Ταυτότητα Κτιρίου. Κατά την υποβολή της Ηλεκτρονικής Ταυτότητας εφαρμόζεται έλεγχος ότι η επιφάνεια κυρίων χώρων της ΗΤΚ είναι μεγαλύτερη ή ίση από το μέγεθος της ωφέλιμης επιφάνειας, όπως αυτή καταγράφηκε κατά τον πρώτο ενεργειακό έλεγχο ή στην πρώτη επιθεώρηση, με αποδεκτή απόκλιση μετρήσεων έως 2%. Στην περίπτωση που η απόκλιση είναι μεγαλύτερη του αποδεκτού, το επενδυτικό σχέδιο απεντάσσεται. Για την αποδέσμευση των χρηματικών ποσών ο δικαιούχος καταχωρεί τα απαραίτητα δικαιολογητικά που σχετίζονται με τις δαπάνες του έργου (Παράρτημα 7) και υποβάλλει Αίτημα Επαλήθευσης Πιστοποίησης Δαπανών.

Για την καταβολή κάθε δόσης απαιτείται σύμφωνη γνώμη της ΔΕΠΕΑ, για την οποία, πλην της πρώτης, υποβάλλεται από το ΤΕΕ ανάλυση δράσεων ανά δικαιούχο. Το αίτημα για την καταβολή της κάθε δόσης, μετά της ανωτέρω σύμφωνης γνώμης, υποβάλλεται από το ΤΕΕ στη Διεύθυνση Οικονομικής Διαχείρισης του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

Στο στάδιο αυτό υποβάλλονται, επίσης, τα δικαιολογητικά τα οποία τεκμηριώνουν τη συνδρομή των προϋποθέσεων του Παραρτήματος 6, όπως, ενδεικτικώς, Ενιαίο Πιστοποιητικό Δικαστικής Φερεγγυότητας, βεβαίωση οφειλών από την αρμόδια Δ.ΟΥ., καθώς και οποιοδήποτε άλλο δικαιολογητικό κρίνει απαραίτητο ο Φορέας Υλοποίησης.

Επισημαίνεται ότι οι οφειλόμενες για το μέλλον ενισχύσεις, συμπεριλαμβανομένων των

ενισχύσεων που καταβάλλονται σε περισσότερες δόσεις, ανάγονται στην αξία τους κατά τον χρόνο χορήγησης της ενίσχυσης. Οι επιλέξιμες δαπάνες ανάγονται στην αξία τους κατά τον χρόνο χορήγησης της ενίσχυσης. Το επιτόκιο που χρησιμοποιείται για την αναγωγή είναι το προεξοφλητικό επιτόκιο που ισχύει κατά τον χρόνο χορήγησης της ενίσχυσης. Ο ωφελούμενος δύναται να αποδεσμεύει σταδιακά ποσό από τον ειδικό λογαριασμό σύμφωνα με τα παρακάτω στάδια:

A) Ενδιάμεση/σες καταβολή/λές

Καταβάλλονται έπειτα από υποβολή σχετικού Αιτήματος Επαλήθευσης - Πιστοποίησης από πλευράς δικαιούχου και πιστοποίηση φυσικού και οικονομικού αντικειμένου, όπου και προσδιορίζεται το ύψος των επιλέξιμων δαπανών του έργου μέχρι τη στιγμή της υποβολής του Αιτήματος και η αναλογούσα δημόσια χρηματοδότηση.

Σωρευτικά, οι ενδιάμεσες καταβολές δεν μπορούν να υπερβούν το 50% της εγκεκριμένης δημόσιας χρηματοδότησης.

B) Αποπληρωμή

Στο στάδιο αυτό οριστικοποιείται το τελικό επιλέξιμο προς χρηματοδότηση κόστος του έργου καθώς και η αναλογούσα αυτού δημόσια χρηματοδότηση.

Μετά την οριστικοποίηση του καταβαλλόμενου ποσού σε όλες τις περιπτώσεις καταβολών (ενδιάμεσες και τελικές), ο Φορέας Υλοποίησης καλεί τον Δικαιούχο να προσκομίσει ηλεκτρονικά τα δικαιολογητικά πληρωμής και υποβάλλει αίτημα κατανομής, χρηματοδότησης και εκταμίευσης προς την ΓΔΟΥ του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

Για την καταβολή επιχορήγησης απαιτείται η υποβολή από το δικαιούχο του αντίστοιχου αιτήματος σε ηλεκτρονική και έντυπη μορφή. Το αίτημα συνοδεύεται από τα απαιτούμενα έγγραφα του ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ 8 «Δικαιολογητικά Καταβολής Επιχορήγησης».

Το ποσό αποπληρωμής καταβάλλεται μετά την επαλήθευση της ολοκλήρωσης του έργου, την αποτίμηση επίτευξης του ενεργειακού στόχου και την έκδοση απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος & Ενέργειας περί της ολοκλήρωσης του έργου, κατόπιν εισήγησης του Φορέα Υλοποίησης, με την προϋπόθεση να έχει εκδοθεί η Βεβαίωση Ολοκλήρωσης βάσει των προβλεπόμενων στο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου του ΤΑΑ καθώς και υπό την προϋπόθεση της πλήρωσης των πρόσθετων όρων του Ταμείου Ανάκαμψης.

1.11 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΩΝ

1.11.1. Τροποποιήσεις Φυσικού και Οικονομικού Αντικειμένου

Επιτρέπονται τροποποιήσεις του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου του έργου, υπό την προϋπόθεση ότι με την τροποποίηση δεν αλλοιώνονται οι προϋποθέσεις ένταξης του έργου στο Πρόγραμμα και εξακολουθούν να πληρούνται οι όροι του ΓΑΚ και του Κανονισμού de minimis, κατά περίπτωση. Ειδικότερα, ο Δικαιούχος μπορεί να τροποποιήσει τον συνδυασμό παρεμβάσεων, υπό την προϋπόθεση ότι με το νέο συνδυασμό παρεμβάσεων επιτυγχάνονται οι επιμέρους στόχοι του προγράμματος (π.χ. ο ελάχιστος ενεργειακός στόχος). Δεν γίνεται δεκτό αίτημα τροποποίησης το οποίο έχει ως συνέπεια την αύξηση του εγκεκριμένου επιλέξιμου προϋπολογισμού παρεμβάσεων αλλά και του συνολικού επιλέξιμου προϋπολογισμού.

1.11.2. Τροποποιήσεις Ήσσονος Σημασίας

Κατά τη διάρκεια υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου, επιτρέπονται τροποποιήσεις ήσσονος σημασίας ως ακολούθως:

- Αλλαγή υπεύθυνου έργου.
- Αλλαγή νόμιμου εκπροσώπου.
- Μεταβολή επωνυμίας ή/και νομικής μορφής της επιχείρησης.
- Μεταβολή εταιρικής / μετοχικής σύνθεσης.
- Αλλαγή χρηματοδοτικού σχήματος σε περίπτωση ενσωμάτωσης τραπεζικού δανεισμού (σε περίπτωση κατάργησης τραπεζικού δανεισμού δεν απαιτείται τροποποίηση. Η αλλαγή ενσωματώνεται στο αίτημα επαλήθευσης/πιστοποίησης κι εξετάζεται απευθείας εκεί).
- Αλλαγή έδρας επιχείρησης ή/και τόπου εγκατάστασης, εντός της Περιφέρειας και με την επιφύλαξη της παρ. 15 του άρθρου 38α και της παρ. 6 του άρθρου 38 του ΓΑΚ.
- Αλλαγή προμηθευτή. Διευκρινίζεται ότι η αλλαγή προμηθευτή η οποία δεν συνοδεύεται από οποιαδήποτε άλλη μεταβολή του εγκεκριμένου φυσικού και οικονομικού αντικείμενου της εκάστοτε δαπάνης, δεν συνιστά αιτία τροποποίησης, ενσωματώνεται στο αίτημα επαλήθευσης/πιστοποίησης και εξετάζεται απευθείας με αυτό.

Διευκρινίζεται ότι τέτοιες αλλαγές δαπανών μπορούν να ενσωματώνονται στο αίτημα επαλήθευσης / πιστοποίησης και να εξετάζονται απευθείας από το Φορέα Υλοποίησης.

1.12 ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΠΡΑΞΕΩΝ

Για την ολοκλήρωση του ΕΣ απαιτείται η αποτίμηση του ενεργειακού στόχου, ο οποίος έχει τεθεί κατά την υποβολή της πρότασης και αποτέλεσε το αντικείμενο αξιολόγησης του ΕΣ. Η αποτίμηση του ενεργειακού στόχου πραγματοποιείται μέσω δεύτερης ενεργειακής επιθεώρησης ή δεύτερου ενεργειακού ελέγχου, κατά περίπτωση, και την έκδοση του νέου Πιστοποιητικού Ενεργειακής Απόδοσης εφόσον πρόκειται για αναβάθμιση κτιριακών υποδομών που εμπίπτουν στις διατάξεις του ν.4122/2013. (βλ. παραγράφους α) ii & β) ii της ενότητας 1.4 ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ» του παρόντος οδηγού).

Η ολοκλήρωση έργου για το οποίο έχει επαληθευθεί και πιστοποιηθεί το φυσικό και οικονομικό αντικείμενο (έχει ολοκληρωθεί η επαλήθευση - πιστοποίηση ολοκλήρωσης) γίνεται από το Φορέα Υλοποίησης.

Το Αίτημα Τελικής Πληρωμής, υποβάλλεται έως και εξήντα (60) ημερολογιακές ημέρες μετά την έκδοση της απόφασης ολοκλήρωσης του ΕΣ και σε κάθε περίπτωση πριν την ολοκλήρωση της Δράσης. Σε περίπτωση που απαιτηθεί ανάκληση της Απόφασης Ένταξης, ο Φορέας Υλοποίησης εισηγείται στο αρμόδιο όργανο του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας την έκδοση της σχετικής απόφασης.

Απαραίτητες προϋποθέσεις για την ολοκλήρωση και παραλαβή είναι:

- Το έργο να κριθεί ολοκληρωμένο.
- Το υλοποιηθέν και πιστοποιηθέν οικονομικό αντικείμενο να είναι μεγαλύτερο ή ίσο του ελάχιστου προβλεπόμενου επιχορηγούμενου προϋπολογισμού
- Η ύπαρξη άδειας λειτουργίας εν ισχύ, που να περιλαμβάνει την ενισχυόμενη, στο πλαίσιο της υλοποιηθείσας επένδυσης, δραστηριότητα.
- Η ύπαρξη υποδομών διευκόλυνσης της προσβασιμότητας των ΑμεΑ, βεβαιωμένη αρμοδίως από μηχανικό.

- Η επίτευξη του ενεργειακού στόχου σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγραφο 1.6.2 «Αποτίμηση Ενεργειακού Στόχου» του παρόντος οδηγού
- Ο καθορισμός της τελικά δικαιούμενης επιχορήγησης .

Επισημαίνονται τα εξής:

1. Ως ημερομηνία ολοκλήρωσης του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου του έργου θα λαμβάνεται η ημερομηνία στην οποία πραγματοποιήθηκε η τελευταία ενέργεια από πλευράς Δικαιούχου που αφορούσε στην ολοκλήρωση του έργου του, συμπεριλαμβανομένου ενδεχόμενου ενεργειακού ελέγχου.

2. Ο Φορέας Υλοποίησης υποχρεούται στην παρακολούθηση και έλεγχο τακτοποίησης τυχόν εκκρεμοτήτων σχετικά με τις παραπάνω προϋποθέσεις ολοκλήρωσης και παραλαβής έργων των δικαιούχων εντός των καθορισμένων χρονικών διαστημάτων.

Στις περιπτώσεις που διαπιστωθεί μη τήρηση κάποιας ή κάποιων εκ των ως άνω προϋποθέσεων, ο φορέας υλοποίησης και διαχείρισης εισηγείται προς την ΔΕΠΕΑ την λήψη των απαιτούμενων, σύμφωνα με το ισχύον Θεσμικό Πλαίσιο μέτρων.

Η ολοκλήρωση του έργου πραγματοποιείται έπειτα από διοικητικό έλεγχο και σύνταξη της Έκθεσης Ελέγχου επαλήθευσης. Με βάση τα αποτελέσματα της οριστικής Έκθεσης Ελέγχου επί του Αιτήματος Τελικής Πληρωμής, αλλά και προηγούμενων Εκθέσεων Πιστοποίησης ενδιάμεσων πληρωμών, συντάσσεται από το Φορέα Υλοποίησης η Βεβαίωση Ολοκλήρωσης, η οποία εκδίδεται μέσω του ΠΣΥΠΕΝ και η οποία αποτελεί προϋπόθεση για την εκταμίευση του υπολειπόμενου ποσού προς τον δικαιούχο, λαμβάνοντας υπόψη τα ειδικότερα προβλεπόμενα από το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου του ΤΑΑ.

Με τη Βεβαίωση αυτή:

- βεβαιώνεται η ολοκλήρωση της υλοποίησης του φυσικού αντικείμενου της Πράξης (τα παραδοτέα, η επίτευξη της τιμής στόχου των δεικτών και των στόχων της Πράξης),
- βεβαιώνεται η ολοκλήρωση της υλοποίησης του οικονομικού αντικείμενου του Δικαιούχου και αποτυπώνεται το τελικό αποτέλεσμα της επαλήθευσης δαπανών (συνολική δαπάνη και αντιστοιχούσα δημόσια δαπάνη) όλων των προηγούμενων ενδιάμεσων Αιτημάτων Πληρωμής καθώς και του τελικού Αιτήματος,
- βεβαιώνεται η επίτευξη του ενεργειακού στόχου,
- ορίζεται το τελικό καταβλητέο ποσό της δημόσιας συνεισφοράς και αποτυπώνονται ποσά που ενδεχόμενα έχουν ήδη καταβληθεί καθώς και το υπολειπόμενο προς καταβολή ποσό,
- καθορίζεται το τελικό χρηματοδοτικό σχήμα της Πράξης,
- βεβαιώνεται η έκδοση των αδειών που προβλέπονται από το οικείο ρυθμιστικό πλαίσιο ή η αίτηση στον αρμόδιο φορέα,
- διαπιστώνεται η τήρηση των υποχρεώσεων του Δικαιούχου που τίθενται στην απόφαση ένταξης Χρηματοδότησης, και ειδικότερα η τήρηση των υποχρεώσεων δημοσιότητας, προσβασιμότητας των ΑμεΑ και υποβολής των απαιτούμενων στοιχείων,
- διαπιστώνεται η συμμόρφωση του Δικαιούχου με τυχόν συστάσεις προγενέστερων επαληθεύσεων / επιθεωρήσεων / ελέγχων που έχουν διενεργηθεί,
- καθορίζεται η ακριβής ημερομηνία ανάληψης κάθε Μακροχρόνιας Υποχρέωσης του Δικαιούχου, όπως αυτές έχουν προδιαγραφεί στην απόφαση ένταξης.

Ο Φορέας Υλοποίησης κοινοποιεί τη Βεβαίωση Ολοκλήρωσης Πράξης στο δικαιούχο. Όλα τα σχετικά έγγραφα και στοιχεία τεκμηρίωσης αρχειοθετούνται στον Φάκελο Πράξης.

Σε περίπτωση επιβολής Δημοσιονομικών Διορθώσεων εφαρμόζονται τα καθοριζόμενα στο άρθρο 3, παρ. 1 της Υπουργικής Απόφασης 119126 ΕΞ 2021/28-9-2021 (ΦΕΚ Β'/4498) "Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου των Δράσεων και των Έργων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας" και στο άρθρο τρίτο του ν.4822/2021 (ΦΕΚ Α'/135).

1.13 ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ (Α)

Οι Δικαιούχοι είναι υπεύθυνοι εξ ολοκλήρου απέναντι στους αρμόδιους φορείς για την υλοποίηση, την παρακολούθηση και τη διασφάλιση της προόδου του έργου τους, την ορθή τήρηση των χρονοδιαγραμμάτων και των λοιπών όρων και περιορισμών, καθώς και την ολοκλήρωση του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου (ΦΟΑ) με βάση τα εγκεκριμένα χαρακτηριστικά του έργου τους.

Ο Δικαιούχος της ενίσχυσης, κατά τη διάρκεια υλοποίησης του επενδυτικού του σχεδίου, υποχρεούται στην υποβολή μέσω του ΠΣΥΠΕΝ κάθε στοιχείου που αφορά στην πρόοδο υλοποίησης.

Κάθε παράβαση των όρων της παρούσας Πρόσκλησης και της απόφασης ένταξης συνεπάγεται τη λήψη διορθωτικών μέτρων, τα οποία μπορεί να κλιμακωθούν από τη διατύπωση στον Δικαιούχο απλών συστάσεων συμμόρφωσης, μέχρι και την ενεργοποίηση των διαδικασιών ανάκλησης και έντοκης, με βάση το επιτόκιο ανάκτησης που ορίζει η ΕΕ, επιστροφής της καταβληθείσας δημόσιας χρηματοδότησης κατά τις διατάξεις του Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων (ΚΕΔΕ).

Επισημαίνεται το ότι κατά το προβλεπόμενο χρονικό διάστημα υλοποίησης του έργου του ο Δικαιούχος υποχρεούται να κοινοποιεί άμεσα και υποχρεωτικά στο Φορέα Υλοποίησης οποιαδήποτε πληροφορία καταστεί αναγκαία σχετικά με το έργο του, με τη μορφή αναφορών ή παροχής συγκεκριμένων στοιχείων,

οποιαδήποτε μεταβολή προκύψει στο φυσικό ή οικονομικό αντικείμενο του έργου του που οριοθετεί ανάγκη τροποποίησής του,

πιθανή αδυναμία από πλευράς του να συνεχίσει την υλοποίηση του έργου του.

Μη ανταπόκριση σε αίτημα λήψης στοιχείων εκ μέρους του Φορέα Υλοποίησης και των λοιπών ελεγκτικών αρχών, ενδέχεται να οδηγήσει στην απένταξη του Δικαιούχου από το Πρόγραμμα με απαίτηση έντοκης επιστροφής της ήδη καταβληθείσας επιχορήγησης.

Κατά το διάστημα υλοποίησης του έργου τους και για δέκα (10) έτη μετά την τελική πληρωμή της δημόσιας χρηματοδότησης, οι Δικαιούχοι είναι υποχρεωμένοι να παρέχουν οποιαδήποτε πληροφορία καταστεί αναγκαία προς το Φορέα Υλοποίησης σχετικά με το έργο τους, με τη μορφή αναφορών ή παροχής συγκεκριμένων στοιχείων. Επίσης, ο Δικαιούχος ενδέχεται να συμπεριλαμβάνονται σε δείγμα διενέργειας έρευνας για την αξιολόγηση των δράσεων στην οποία συμμετείχαν και χρηματοδοτήθηκαν.

Η ενισχυθείσα επιχείρηση οφείλει να λειτουργεί πραγματικά κατά το διάστημα υλοποίησης (ηλεκτροδότηση ακινήτου, τεχνικά συστήματα (θέρμανση- ψύξη, ΖΝΧ), μισθωτήριο συμβόλαιο σε ισχύ και παρουσίαση οικονομικών συναλλαγών). Σε περίπτωση διακοπής της λειτουργίας της επιχειρηματικής δραστηριότητας κατά τη διάρκεια υλοποίησης, ανακαλείται η απόφαση ένταξης και ανακτάται ή αχρεωστήτως καταβληθείσα χρηματοδότηση.

Η ενισχυθείσα επιχείρηση οφείλει επίσης να λειτουργεί πραγματικά για όσα έτη απαιτούνται για την λογιστική απόσβεση της επένδυσης μετά την τελική πληρωμή/ αποπληρωμή του έργου (ηλεκτροδότηση ακινήτου, τεχνικά συστήματα (θέρμανση- ψύξη, ΖΝΧ), μισθωτήριο συμβόλαιο σε ισχύ και παρουσίαση οικονομικών συναλλαγών). Σε περίπτωση που διαπιστωθεί μη τήρηση των όρων της Πρόσκλησης, επιστρέφεται το συνολικό ποσό της χορηγηθείσας ενίσχυσης από την ημερομηνία καταβολής και έως την επιστροφή της, με βάση το επιτόκιο αναφοράς της ΕΕ, όπως αυτό καθορίζεται σύμφωνα με την Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την αναθεώρηση της μεθόδου καθορισμού των επιτοκίων αναφοράς και προεξόφλησης (2008/C 14/06).

Επιπλέον, οι Δικαιούχοι είναι υποχρεωμένοι να παρέχουν τα δεδομένα φυσικού αντικείμενου. Μη ανταπόκριση σε αίτημα λήψης στοιχείων που ορίζονται στο Παράρτημα 7 οδηγεί σε ανάκληση της απόφασης ένταξης.

Τα εν λόγω δεδομένα καταχωρούνται στο ΠΣΥΠΕΝ, στο οποίο έχουν πρόσβαση οι ωφελούμενοι της δράσης (οι δικαιούχοι χρηματοδότησης). Τα δεδομένα των συμμετεχόντων / ωφελούμενων που συλλέγονται και καταχωρούνται στο ηλεκτρονικό σύστημα είναι αυτά που περιλαμβάνονται στο «Απογραφικό Δελτίο Ωφελούμενου κατά την είσοδο στην πράξη» και το «Απογραφικό Δελτίο Ωφελούμενου κατά την έξοδο από την πράξη».

Ως ημέρα εισόδου για τον δικαιούχο της πράξης ορίζεται η απόφαση ένταξης της πράξης. Ως ημέρα εξόδου για τον δικαιούχο ορίζεται η ημερομηνία ολοκλήρωσης της πράξης.

Το ηλεκτρονικό σύστημα στο οποίο καταχωρούνται τα δεδομένα των συμμετεχόντων / ωφελούμενων, έχει τη δυνατότητα επεξεργασίας, αποθήκευσης και διαβίβασής τους στο ΟΠΣ.

1.14 ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ (B)

Οι δικαιούχοι των οποίων επενδύσεις υπάγονται στην παρούσα δράση κρατικής ενίσχυσης, μετά την ένταξή τους και για όσα έτη απαιτούνται ώστε να αποσβεστεί λογιστικά η επένδυση, θα πρέπει να τηρούν τις παρακάτω ειδικότερες υποχρεώσεις, με κύρωση την υποχρέωση επιστροφής της συνεισφοράς, πλέον τόκων και μέχρι πλήρους εξοφλήσεως:

- Να υλοποιούν την επένδυση σύμφωνα με όσα προβλέπονται στην εγκριτική απόφαση ενίσχυσης, όπως ισχύει κάθε φορά
- να μην διακόπτουν την επένδυση, εκτός αν συντρέχουν λόγοι ανωτέρας βίας (στις περιπτώσεις αυτές απαιτείται ενημέρωση του ΦΥ).
- Να μη διακόπτουν την δραστηριότητα ή/και να μην παύουν τη λειτουργία της επιχείρησης, εκτός αν συντρέχουν λόγοι ανωτέρας βίας
- Να μη μεταβιβάζουν πάγια περιουσιακά στοιχεία που έχουν ενισχυθεί.
- Να μη μεταβάλλουν το ιδιοκτησιακό καθεστώς της ενισχυόμενης επιχείρησης, καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησης και τήρησης των μακροχρόνιων υποχρεώσεων των δικαιούχων παρά μόνο μετά από έγκριση του Φορέα Υλοποίησης.
- να παρέχουν στοιχεία για την αποτίμηση της επίτευξης των στόχων.
- να πραγματοποιούν το σύνολο των ενεργειών μέσω του ΠΣΥΠΕΝ διασφαλίζοντας την

ακρίβεια, την ποιότητα και πληρότητα των στοιχείων που υποβάλλουν

- να τηρούν ξεχωριστή λογιστική μερίδα για την πράξη ή να διαθέτουν επαρκή λογιστική κωδικοποίηση από την οποία να προκύπτει η καταχώρηση όλων των δαπανών που αντιστοιχούν πλήρως προς τις δαπάνες που δηλώνονται
- να λαμβάνουν όλα τα μέτρα πληροφόρησης που προβλέπονται και να αναφέρονται: η ονομασία του Δικαιούχου και της πράξης, σύνοψη της πράξης, ημερομηνία έναρξης της πράξης, καταληκτική ημερομηνία της πράξης, συνολική επιλέξιμη δαπάνη, ποσοστό συγχρηματοδότησης, ταχυδρομικός κώδικας ή άλλη κατάλληλη ένδειξη της τοποθεσίας, χώρα, ονομασία της κατηγορίας παρέμβασης της πράξης.
- για τον έλεγχο των μακροχρονίων υποχρεώσεων, ο δικαιούχος της ενίσχυσης, πρέπει να αποστέλλει στο Φορέα Υλοποίησης όλα τα σχετικά έγγραφα όταν ζητηθούν εγγράφως από αυτόν. Σε περίπτωση μη προσκόμισης αυτών, επιβάλλεται επιστροφή του συνόλου της δημόσιας επιχορήγησης.
- Η ενισχυθείσα επιχείρηση οφείλει να λειτουργεί πραγματικά για όσο χρόνο διαρκεί η λογιστική απόσβεση των επιδοτούμενων παγίων και εργασιών που έγιναν στο πλαίσιο της ενίσχυσης.

Κατά την υλοποίηση μιας πράξης, σύμφωνα με τον Οδηγό Επικοινωνίας για τις δράσεις και τα έργα του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ) που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΕΣΑΑ) Ελλάδα 2.0 , ο δικαιούχος ενημερώνει το κοινό σχετικά με τη στήριξη που έχει λάβει από το Ταμείο:

- i. αναρτώντας στο διαδικτυακό τόπο του, εάν υπάρχει, σύντομη περιγραφή της πράξης, επισημαίνοντας τη χρηματοδοτική συνδρομή από την Ένωση για την υλοποίηση του έργου.
- ii. τοποθετώντας τουλάχιστον μία αφίσα με πληροφόρηση σχετικά με το έργο (ελάχιστο μέγεθος Α3), που να αναφέρει τη χρηματοδοτική συνδρομή από την Ένωση για την υλοποίηση του έργου, σε σημείο εύκολα ορατό από το κοινό, όπως η είσοδος σε ένα κτίριο.

Όλα τα δικαιολογητικά και παραστατικά στοιχεία των δαπανών του έργου τηρούνται από την επιχείρηση σε ειδική μερίδα, καθώς και από το Φορέα Υλοποίησης, καθ' όλη τη διάρκεια του έργου, αλλά και στη συνέχεια για δέκα (10) χρόνια από την ημερομηνία καταβολής της τελευταίας δόσης της επιχορήγησης και τίθενται στη διάθεση των αρμόδιων οργάνων του Δημοσίου, του Φορέα Υλοποίησης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εφόσον ζητηθεί σχετικός έλεγχος, και τούτο ανεξαρτήτως αν από διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας ορίζεται άλλως.

Τα ανωτέρω στοιχεία και δικαιολογητικά έγγραφα τηρούνται είτε υπό τη μορφή πρωτοτύπων, ή επικυρωμένων αντιγράφων των πρωτοτύπων ή σε κοινώς αποδεκτούς φορείς δεδομένων, περιλαμβανομένων των ηλεκτρονικών εκδόσεων των πρωτότυπων εγγράφων ή εγγράφων που υπάρχουν μόνο σε ηλεκτρονική μορφή.

Κατά τη διάρκεια υλοποίησης της επένδυσης και για το χρονικό διάστημα τήρησης των μακροχρονίων υποχρεώσεών τους, οι Δικαιούχοι οφείλουν:

1. να παρέχουν κάθε σχετική πληροφόρηση, που αφορά στην υλοποίηση της επένδυσης και να διευκολύνουν τον έλεγχο προσκομίζοντας οποιαδήποτε παραστατικά ζητηθούν, παρέχοντας πρόσβαση στα λογιστικά τους βιβλία σε όλες τις Ελεγκτικές υπηρεσίες του Κράτους και της ΕΕ,
2. να παρέχουν στον Φορέα Υλοποίησης ή/και στους ελεγκτές ή/και στην ομάδα ελέγχου ή/και

σε άλλους φορείς που έχουν εξουσιοδοτηθεί να εκτελούν καθήκοντα για λογαριασμό του, όλες τις πληροφορίες που είναι αναγκαίες για την παρακολούθηση και αξιολόγηση της υλοποίησης της επένδυσης, ιδίως σε σχέση με την επίτευξη καθορισμένων στόχων και προτεραιοτήτων,

3. να διατηρούν στην περιοχή παρέμβασης εγκατάσταση ή υποκατάστημα

1.15 ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΗΡΗΣΗΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ

Ο Φορέας Υλοποίησης αναλαμβάνει όλες τις ενέργειες, οι οποίες απαιτούνται για την παρακολούθηση της τήρησης των υποχρεώσεων των δικαιούχων επί τριετία από τη τελική πληρωμή της δημόσιας δαπάνης. Η παρακολούθηση της τήρησης των ανωτέρω και λοιπών δεσμεύσεων των δικαιούχων των ενισχύσεων γίνεται με διοικητική επαλήθευση επί τη βάση δείγματος που επιτρέπει την ασφαλή εξαγωγή συμπερασμάτων αναφορικά με την τήρηση των υποχρεώσεων των δικαιούχων και με βάση τα υποβληθέντα από το δικαιούχο δικαιολογητικά που επιτρέπουν την επαλήθευση της τήρησης των μακροχρόνιων υποχρεώσεων του ή και βάσει διασταύρωσης στοιχείων βάσεων δεδομένων. Για τη διοικητική επαλήθευση ο δικαιούχος υποχρεούται να υποβάλλει τα δικαιολογητικά, τα οποία θα ζητηθούν, εγγράφως.

Επίσης, είναι δυνατή η διενέργεια και επιτόπιων επαληθεύσεων εκ μέρους του Φορέα Υλοποίησης και της αρμόδιας Υπηρεσίας του ΥΠΕΝ. Η συχνότητα και το πεδίο κάλυψης των επιτόπιων επαληθεύσεων είναι οπωσδήποτε ανάλογα προς το ποσό της δημόσιας στήριξης στην πράξη και προς το επίπεδο κινδύνου που εντοπίζεται κατά τις εν λόγω επαληθεύσεις και λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα, συμπεράσματα, συστάσεις και τους λογιστικούς ελέγχους που διενεργεί η αρχή ελέγχου για το σύστημα διαχείρισης και ελέγχου συνολικά. Δειγματοληπτικά είναι δυνατόν να γίνει επιτόπια επαλήθευση, πέραν του Φορέα Υλοποίησης και της αρμόδιας υπηρεσίας του ΥΠΕΝ, και από άλλα όργανα του Ελληνικού Δημοσίου ή της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1.16 ΕΠΙΒΟΛΗ ΚΥΡΩΣΕΩΝ

Σε περίπτωση μη τήρησης των υποχρεώσεων των Δικαιούχων εφαρμόζονται οι προβλεπόμενες από τους όρους της απόφασης χρηματοδότησης – ένταξης και την παρούσα Πρόσκληση κυρώσεις.

Αναφορικά με την τήρηση των μακροχρόνιων υποχρεώσεων, ο Φορέας Υλοποίησης συντάσσει ετήσιο πρόγραμμα επαληθεύσεων και ενημερώνει τους Δικαιούχους που έχουν συμπεριληφθεί σε αυτό να υποβάλουν τα κατά περίπτωση απαιτούμενα αποδεικτικά έγγραφα για την επαλήθευση της τήρησης των μακροχρόνιων υποχρεώσεών τους. Ο έλεγχος τήρησης των μακροχρονίων υποχρεώσεων γίνεται μέσω του ΠΣΥΠΕΝ.

Τα στοιχεία που υποβάλλουν οι δικαιούχοι επαληθεύονται διοικητικά στο σύνολό τους. Όπου είναι δυνατόν, μπορεί να γίνεται χρήση στοιχείων υφιστάμενων βάσεων δεδομένων ως βάση διασταύρωσης των αποδεικτικών εγγράφων του δικαιούχου.

Στην περίπτωση που κατά την επαλήθευση διαπιστώνεται παρατυπία λόγω μη τήρησης των μακροχρόνιων υποχρεώσεων, χωρίς να υπάρχει πλέον η δυνατότητα τήρησης των υποχρεώσεων αυτών, αυτή αναφέρεται στο Έντυπο Επαλήθευσης που συμπληρώνεται από

το Φορέα Υλοποίησης με κατάλληλη τεκμηρίωση και αναφορά των διατάξεων που παραβιάστηκαν. Ο Δικαιούχος δύναται να υποβάλει στο Φορέα Υλοποίησης εγγράφως τις αντιρρήσεις του εντός δεκαπέντε (15) ημερολογιακών ημερών από την παραλαβή του Εντύπου Επαλήθευσης Μακροχρόνιων Υποχρεώσεων.

Οι αντιρρήσεις εξετάζονται από το Φορέα Υλοποίησης εντός δεκαπέντε (15) ημερολογιακών ημερών από την υποβολή τους. Σε περίπτωση που απαιτείται περαιτέρω διερεύνηση, προκειμένου να ληφθεί απόφαση για το βάσιμο ή μη των αντιρρήσεων που υποβλήθηκαν, δύναται να διενεργείται άμεσα συμπληρωματική επαλήθευση από το ίδιο όργανο που διενήργησε την αρχική επαλήθευση. Στην περίπτωση αυτή, το Έντυπο ολοκληρώνεται εντός δέκα (10) ημερολογιακών ημερών από την ημερομηνία διενέργειας της συμπληρωματικής επαλήθευσης.

Μετά την εξέταση των αντιρρήσεων ή την παρέλευση άπρακτης της προθεσμίας υποβολής αυτών, το Έντυπο οριστικοποιείται.

Σε περίπτωση που προτείνεται δημοσιονομική διόρθωση και ανάκτηση των ποσών που έχουν καταβληθεί αχρεωστήτως ή παρανόμως, σύμφωνα με την απόφαση του σημείου 49 του προοιμίου, το προς ανάκτηση ποσό επιστρέφεται εντόκως από την ημερομηνία καταβολής του μέχρι την ημερομηνία επιστροφής του ποσού στη ΔΟΥ. Το επιτόκιο που εφαρμόζεται είναι τουλάχιστον το επιτόκιο ανάκτησης που ορίζεται για κάθε ημερολογιακό έτος από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Ελλάδα και δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με την Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την αναθεώρηση της μεθόδου καθορισμού των επιτοκίων αναφοράς και προεξόφλησης (2008/C 14/02). Το ανακτητέο ποσό της χορηγηθείσας ενίσχυσης βεβαιώνεται και εισπράττεται κατά τον Κ.Ε.Δ.Ε.

1.17 ΑΝΑΚΛΗΣΗ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ

Οι όροι υλοποίησης της πράξης, όπως ορίζονται στην απόφαση ένταξης, είναι ουσιώδεις και οποιαδήποτε μονομερής αλλαγή από το δικαιούχο χωρίς προηγούμενη έγκριση από το Φορέα Υλοποίησης συνιστά βάσιμη αιτία διακοπής χρηματοδότησης της πράξης. Οι πληρωμές που πραγματοποιούνται συνεπεία αυτής της αλλαγής δεν είναι επιλέξιμες μέχρι την οριστική αναγνώρισή τους από το Φορέα Υλοποίησης. Υποτροπή του δικαιούχου συνιστά βάσιμη αιτία ανάκλησης της απόφασης ένταξης της πράξης στο πρόγραμμα.

Πιο συγκεκριμένα, ανάκληση της απόφασης ένταξης επένδυσης μπορεί να προκύψει και μετά από διαπιστωμένη απάτη, βάσει απόφασης αρμόδιας δικαστικής αρχής ή κατά τη διαδικασία παρακολούθησης και ελέγχου της πορείας υλοποίησης της επένδυσης, στην περίπτωση που διαπιστώνονται σοβαρές αποκλίσεις/εμπλοκές σε σχέση με την προγραμματισθείσα πρόοδο ή τους όρους ένταξής της. Η διαδικασία ανάκλησης δύναται να ενεργοποιείται, εφόσον επιβάλλεται κατόπιν ελέγχων εθνικών ή ενωσιακών ελεγκτικών οργάνων ή όταν διαπιστώνεται:

- α) σοβαρή εμπλοκή στην ανάληψη νομικών δεσμεύσεων,
- β) μη αποδεκτή απόκλιση του φυσικού αντικειμένου,
- γ) αδυναμία στην καθολική πιστοποίηση του οικονομικού αντικειμένου και της επιλεξιμότητάς του, με βάση τα πρωτότυπα παραστατικά και λοιπά δικαιολογητικά και στοιχεία τεκμηρίωσης,

δ) άλλη παράβαση του εθνικού ή ενωσιακού θεσμικού πλαισίου η οποία συντελείται από τον Δικαιούχο δόλια και δεν επιδέχεται θεραπεία.

Η αιτούμενη ενίσχυση απορρίπτεται ή, στην περίπτωση που έχει ήδη χορηγηθεί, ανακτάται εξ' ολοκλήρου και εντόκως, όταν, τόσο κατά την διάρκεια υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου όσο και κατά τη διάρκεια των μακροχρόνιων υποχρεώσεων:

α) δεν πληρούνται:

αα) τα κριτήρια επιλεξιμότητας της παρούσας,

ββ) άλλες υποχρεώσεις, που προβλέπονται από διατάξεις της ενωσιακής ή εθνικής νομοθεσίας, ιδίως αυτές που αφορούν στις κρατικές ενισχύσεις ή άλλα υποχρεωτικά πρότυπα, συνδέονται με το ενισχυόμενο Υπόεργο και επηρεάζουν λειτουργικά την επένδυση,

β) ο δικαιούχος εμποδίζει τη διενέργεια οποιουδήποτε σχετικού ελέγχου, με εξαίρεση τις περιπτώσεις ανωτέρας βίας.

Η επιστροφή των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών της δημόσιας επιχορήγησης από το δικαιούχο της ενίσχυσης σε όλες τις περιπτώσεις γίνεται εντόκως από την ημερομηνία καταβολής τους, σύμφωνα με την κείμενη σχετική εθνική και ενωσιακή νομοθεσία. Το ανακτητέο ποσό της χορηγηθείσας ενίσχυσης βεβαιώνεται και εισπράττεται κατά τον ν. 4978/2022 2022 «Κύρωση Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων» - Κ.Ε.Δ.Ε. (Α' 190).

Το επιτόκιο που εφαρμόζεται για την ανάκτηση της ενίσχυσης είναι το επιτόκιο ανάκτησης που ορίζεται, για κάθε ημερολογιακό έτος, από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το οποίο καθορίζεται σύμφωνα με την Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την αναθεώρηση της μεθόδου καθορισμού των επιτοκίων αναφοράς και προεξόφλησης (2008/C 14/06).

Με την επιφύλαξη των διατάξεων περί τροποποίησης της επένδυσης, εάν ο δικαιούχος παραβεί κατά τη διάρκεια υλοποίησης της επένδυσης ή της περιόδου τήρησης των μακροχρόνιων υποχρεώσεων τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την απόφαση ένταξης του δικαιούχου στο Πρόγραμμα, επιβάλλονται οι κυρώσεις που αναφέρονται στο Παράρτημα 11. Για την επιβολή των εν λόγω κυρώσεων λαμβάνονται υπόψη η σοβαρότητα της παράβασης, η έκταση, καθώς και η διάρκεια της μη συμμόρφωσης σε σχέση με τις προϋποθέσεις ενίσχυσης.

Οι κυρώσεις του Παραρτήματος 11 δεν επιβάλλονται όταν η μη συμμόρφωση οφείλεται σε ανωτέρα βία ή σε σφάλμα της αρμόδιας ή άλλης αρχής και το σφάλμα αυτό δεν μπορούσε, κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων, να εντοπιστεί από το υπόχρεο προς συμμόρφωση πρόσωπο.

1.18 ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΔΡΑΣΕΩΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ Ή ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑΣ

Ο Φορέας Υλοποίησης και οι αποδέκτες χρηματοδότησης μέσω της παρούσας είναι υπεύθυνοι για τις ακόλουθες τουλάχιστον ενέργειες επικοινωνίας σύμφωνα με τον Οδηγό Επικοινωνίας Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας Ελλάδα 2.0

(https://greece20.gov.gr/wp-content/uploads/2021/12/%CE%9F%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CF%8C%CF%82_%CE%95%CF%80%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%AF%CE%B1%CF%82_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1_2_0_%CE%94)

[%CE%B5%CE%BA_2021_FINAL.pdf](#)) -και συγκεκριμένα αναγνωρίζουν ρητώς την προέλευση των εν λόγω κονδυλίων και διασφαλίζουν την προβολή της ενωσιακής χρηματοδότηση ως εξής:

1. Εμφανίζουν το έμβλημα της Ένωσης και τη σχετική δήλωση χρηματοδότησης με την ένδειξη «Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης - NextGenerationEU» και το λογότυπο του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0» στις ενέργειες επικοινωνίας, πληροφόρησης και προβολής που υλοποιούν σε οποιαδήποτε μορφή (έντυπη, οπτικοακουστική, ηλεκτρονική) και σε όλο το επικοινωνιακό και πληροφοριακό υλικό (έντυπο, οπτικοακουστικό, διαδικτυακό κ.λπ.) που παράγουν σχετικά με το έργο ή τη δράση και προορίζεται για οποιοδήποτε μέσο. Επιπλέον, σε ενέργειες που περιλαμβάνουν συγγραφή κειμένου, όπως δελτία τύπου, οδηγοί δράσεων, έντυπα πέραν της εμφάνισης των εμβλημάτων γίνεται και λεκτική αναφορά στη χρηματοδότηση εντός του κειμένου.
2. Παρέχουν στον επίσημο επαγγελματικό διαδικτυακό τόπο τους, εάν υπάρχει, και στους επαγγελματικούς λογαριασμούς στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, εάν υπάρχουν, σύντομη περιγραφή της/των δράσης/ων και έργου/ων που υλοποιούν, που επισημαίνει τη χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση.
3. Αναρτούν σε θέση που είναι σαφώς ορατή στο κοινό τουλάχιστον μία έντυπη αφίσα ελάχιστου μεγέθους Α3 ή μια ηλεκτρονική προβολή σε οθόνη, με πληροφορίες σχετικά με την δράση/έργο και αναδεικνύοντας τη χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση.
4. Για τα μέσα χρηματοοικονομικής τεχνικής, οι συμβαλλόμενοι φορείς υλοποίησης διασφαλίζουν μέσω συμβατικών υποχρεώσεων ότι οι τελικοί αποδέκτες που κάνουν χρήση των κονδυλίων του ΤΑΑ συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις που καθορίζονται παραπάνω.

1.19 ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ

1. Η ημερομηνία έναρξης και λήξης της ηλεκτρονικής υποβολής ορίζεται στην Απόφαση Πρόσκλησης. Η ηλεκτρονική υποβολή θα γίνει στο ΠΣΥΠΕΝ (<https://exoikonomoepixeiro.gov.gr>).
2. Η Πρόσκληση της Δράσης θα αναρτηθεί στο Διαύγεια, στην ιστοσελίδα της ΕΥΣΤΑ (<https://greece20.gov.gr/eidiki-ypiresia-syntonismoy-tameiou-anakampsis/>), καθώς και στην ιστοσελίδα www.tee.gr του Φορέα Υλοποίησης. Για τη διασφάλιση της υποχρέωσης διαφάνειας σχετικά με τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων, αναρτώνται με ευθύνη του Φορέα Υλοποίησης σε δημόσια προσβάσιμο διαδικτυακό ιστότοπο συνοπτικές πληροφορίες για χορηγηθείσες μεμονωμένες κρατικές ενισχύσεις. Οι πληροφορίες που δημοσιεύονται περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων την επωνυμία και τον ΑΦΜ του δικαιούχου, το είδος και τον τομέα δραστηριότητας της επιχείρησης, το ποσό ενίσχυσης και το μέσο ενίσχυσης, καθώς και όποιο άλλο στοιχείο προβλέπει ο ΓΑΚ. Η συναίνεση του δικαιούχου για την εν λόγω δημοσίευση τεκμαίρεται με τη λήψη της ενίσχυσης.
3. Για κάθε μεμονωμένη ενίσχυση άνω των 100.000 ευρώ, ο Φορέας Υλοποίησης μεριμνά για τη συμπλήρωση και αποστολή στη ΓΔΟΥ του ΥΠΕΝ των προβλεπόμενων στο Παράρτημα ΙΙΙ του Κανονισμού 651/2014/ΕΕ στοιχείων εντός έξι μηνών από την ημερομηνία χορήγησης της ενίσχυσης προς ανάρτηση στην εφαρμογή Transparency Award Module (TAM) της Επιτροπής, σύμφωνα με το άρθρο 9 του εν λόγω Κανονισμού.
4. Για την ενημέρωση των ενδιαφερόμενων/Ωφελούμενων λειτουργεί γραφείο ενημέρωσης και πληροφόρησης (Help Desk), από τον Φορέα Υλοποίησης, το

οποίο απαντά σε ερωτήματα σχετικά με την υποβολή των αιτήσεων, την υπαγωγή στο Πρόγραμμα, τη διαδικασία υλοποίησης των παρεμβάσεων και τη διαδικασία πιστοποίησης και καταβολής των κινήτρων (τηλ. 218-2185146, email: exoikonomo-epixeiro@prv.ypeka.gr)

2 ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΩΝ

Η Πρόσκληση συνοδεύεται από τα ακόλουθα παραρτήματα:

Παράρτημα 1 Πληροφορίες για την υποβολή, έγκριση, υλοποίηση και καταβολή της Αίτησης Συμμετοχής στο Πρόγραμμα μέσω της ψηφιακής πλατφόρμας του Προγράμματος

Παράρτημα 2 Λειτουργία Καταπιστευτικού Λογαριασμού (escrow account)

Παράρτημα 3 Ορισμός των ΜΜΕ όπως αυτές ορίζονται στον Κανονισμό 651/2014

Παράρτημα 4 Ορισμός Προβληματικής Επιχείρησης

Παράρτημα 5 Επιλέξιμες δραστηριότητες (ΚΑΔ)

Παράρτημα 6 Απαιτούμενα δικαιολογητικά πληρότητας και ένταξης

Παράρτημα 7 Κατάλογος Παραδοτέων για την Υλοποίηση Φυσικού και Οικονομικού Αντικειμένου Ενεργειών και Επιλέξιμων Δαπανών

Παράρτημα 8 Δικαιολογητικά Καταβολής Επιχορήγησης

Παράρτημα 9 Υπόδειγμα Εντύπου Υποβολής Αίτησης

Παράρτημα 10 Δημοσιονομικές Διορθώσεις

Παράρτημα 11 Πίνακας Κυρώσεων

Παράρτημα 12 Εξόφληση δαπανών επενδυτικού σχεδίου

Παράρτημα 13 Γενικός κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία (κανονισμός 651/2014 όπως τροποποιήθηκε με τους κανονισμούς 2017/1084, 2020/972, 2021/452, 2021/1237 και 2023/1315) — έγγραφο εργασίας

Παράρτημα 14 Περιεχόμενο ΥΔ σχετικά με την τήρηση των όρων του Κανονισμού 651/2014

Παράρτημα 15 Πίνακας Επιχορηγήσεων

Παράρτημα 16 Περιεχόμενο ΥΔ Αναδόχων για Διαχείριση Αποβλήτων Εργασιών

Παράρτημα 17 Περιεχόμενο ΥΔ Πραγματικού Δικαιούχου

Παράρτημα 18 Περιεχόμενο ΥΔ σχετικά με τη σώρευση των ενισχύσεων ήσσονος σημασίας (de minimis) βάσει του Κανονισμού ΕΕ/2023/2831